STJØRNA

HEIMBYGDA VÅR

Nordfjorden med lykta på Harbakktåa – fjorden med gjenskinn fra vakre høstfarger

---

Stjørna heimbygdslag

Årshefte nr. 12 - 2016

«Vadde så lekt»

Er du ikke trønder så må du si 'Var det så likt'. Som betyr 'Slik er det ikke'.

Og slik er det at ikke alle liker det samme. De tankene kommer når jeg tenker på det stoffet vi skal ta med i dette årsheftet.

Vi får mange positive meldinger om at «Heimbygda vår» blir godt mottatt. Det var en som brukte tida fram til påske for å komme gjennom alt som stod i det siste heftet, men var godt fornøgd lell.

Vi er veldig glad for alle tilbakemeldinger, det kan gjøre at vi får til et bedre produkt. Vi vil gjerne lage et årshefte med variert innhold, så dess flere som bidrar dess bedre vil det bli.

Det er også godt om vi får meldinger når noe er feil i det som er skrevet. I forrige årshefte ble det forvekslinger om bilder og fakta om begravelsen på Selnes.

Slikt er leit, men vanskelig å rette opp ett år senere. Vi skal gjøre vårt beste for å unngå slikt, men feil kan nok forekomme også i framtida.

En riktig god jul til våre lesere

STJØRNA HEIMBYGDSLAG

Per Husby
Ansvarlig redaktør
per.husby@online.no

Trykt hos Skipnes AS desember 2016

ISSN 1893-1928

Takk

Det flotte bildet på forsida er også i år tatt av John Arthur Winsjansen. Takk til alle som har bidratt med historier og bilder. Uten disse har det ikke blitt et årshefte.

Innhold

Tittel	Forfatter/referent	Side
Forlis på Stjørnfjorden 1928	Per Husby	3
Fiska ån Stiorn	Sigurd Skaun	5
Lærere i Stjørna	Leif Ersøybakk/Per Husby	6
Katta	Fra Fosens Blad	9
En ufyselig hermetikkfabrikk	Ny Tid 1916	10
Kirkesaken i Stjørna	Johan A. N. Selnes/Bjarne Selnes	11
Ramsbakken	Eilert Bjørkvik	14
Doktor Jan Adolf Sauer	Inger-Lisa Lillemo	16
Snekkerkurs på Selnes	Bilde	17
Grunnlovsforening i Stjørna	Aftenbladet/Per Husby	18
Balladen om Husbydrapet	Inger Lisa Lillemo	19
Mestertyven Jens Fenstad og Stjørna	Per Husby	20
Ettøringen	Alfred Skoglund	21
Bærøys fiskematfabrikk	Bjarne J. M. Selnes	22
17. mai på Selnes	Bilde	23
Historia om et brev	Eilif Rødsjø	24
Som bibelbud til Stjørna	Erindringer etter Ola Sørås	25
En selvhjulpen mann	Bjarne J. M. Selnes	27
Stjørna herredstyre 1914-1916		28
Hulvandskog	Per Husby	29
Tømmerhogst under og etter krigen	Olav Rødsjø	33
Kiosken i Råkvåg	Roar Børø	34
Bygdaboka	Eilert Bjørkvik	36
Veiene i Stjørna	Per Husby	37
Ole Bedin Våbenø	Åse Hammer	38
Solalabba	Inger-Lisa Lillemo	39
Ulykker i Rødsjø og omegn	Eilif Rødsjø	40
Fiskeskjell ble til perler	Inger-Lisa Lillemo	41
Råkvåg husmorlag	Eilert Bjørkvik	42
Sildefiskere fra Lofoten i Stjørna	Harald Sommerseth	44
Problemer med levering av sild	Brev	45
Notbaser i Stjørna	Per Husby	46
Notbaser i Stjørna som jeg husker	Harald Sommerseth	47
John L Hansen Småvik	Eilert Bjørkvik	48
Høstturen 2016 til Fessdalen	Per Husby	51
Aktiviteter i Heimbygdslaget		52

Stoff til årsheftet

Send bilder og stoff du kommer over gjennom hele året. Neste årshefte starter vi med straks på nyåret. Har du ideer eller kommer over noe du vil at vi skal ta tak i, så ta kontakt.

Send gjerne epost til adressen du ser til venstre og skriv litt om saken, så kan vi ta kontakt.

Vi er ikke feilfri, så kommer du over noe som er feil eller misforstått, så setter vi stor pris på at du gir beskjed. Det er ikke lett å rette ting opp når det går ett år til neste hefte, men da vet vi hva som er rett.

Forlis på Stjørnfjorden 1928

Av Per Husby

Fiskeflåten på Fevåg havn 1938 (ukjent eier)

Stjørnfjorden kan være lunefull og farlig, særlig med sterk vind fra nord er det vanskelig å finne trygg havn på sørsida av fjorden ved Fevåg. Dette fikk fiskerne erfare i november 1928. Da kullseilte en båt fra Smøla og 3 fiskere omkom.

Dette er så lenge siden at få av de som lever i dag minnes dette, men Arne Stranden husket historia som ble fortalt av faren og mente dette burde bli skrevet ned. Det ble fortalt at det var en liten båt som fikk problemer utenfor landet ved Aspestrand og begynte å ta inn vann og til slutt så de bare toppen på masta før den gikk ned.

Arne Stranden tok kontakt med Ernst Olav Blakstad på Smøla og med lokal kunnskap derfra samt kirkebøker, folketelling og aviser er fakta om det tragiske forliset blitt klarlagt.

I kirkeboka for 1928 for Edøy prestegjeld, Brattvær sogn på Smøla er skrevet ved siden av navnene til 3 avdøde:

«Den 4. november 1931 fikk man på flyndretrål utenfor Gangstø på Frengsbukten i Stjørna kraniet av et voksent menneske. Fundet skjedde nær det sted hvor motorbåt «Edda» drev mot land den 14. november 1928. Da det i en årrekke ikke har inntruffet andre drukningsulykker på Stjørnfjorden, antakes det at kraniet måtte tilhøre en av de 3 omkomne. Efter de pårørendes ønske blev kraniet sendt hit og begravet på Lillenes kirkegård.»

Anmerkningen i kirkeboka står ved navnene til de 3 som omkom, dødsdato 13. november 1928;
- Fisker, ugift Bernhard Sigvart Bersvendsen Dyrnes, født 16.03.1906 på Brattvær, bosted Dyrnes. Foreldre Bersvend Johannesen Dyrnes og Sofie Petersdtr.
- Fisker, ugift Gunnar Olsen Skomsø. født 20.01.1908 på Edøy, bosted Flatøy
- Fisker, ugift Oskar Baumann Olsen Skomsø, født 25.04.1903 på Edøy, bosted Flatøy

Foreldre Ole Bernhard Olsen Skomsø 1879/1943 og Berta Magdalena Johansdtr 1884/1910

I Fosens Blad 16. november 1928 er forliset omtalt slik:

Storstorm på Fosenkysten

En skøyte forliste og 3 mennesker omkommet

I går morges satte det inn med orkanaktig storm fra sydvest, De første stormbyger nådde Sula ved 7-tiden og uværet økte etter hvert. Da det ved 10-tiden nådde Stjørnfjorden, var det som det var sluppet ut av en sekk og dessverre krevde uværet der 3 menneskeliv.

Da stormen kom på, var en hel del båter ute på havet. Blant disse var en motorbåt fra Edøy på Smøla, som i middagstiden var på vei til lands til Stjørna. Da den var utenfor Aspestrand – mellom Fevåg og Frengen – syntes man fra land å se at en mann falt over bord. Båten la seg på tvers i sjøen, antagelig for å berge mannen, slik at sjøen brøt innover den fra siden, så den ble helt begravd i bølgene. Herunder er båten antagelig sprunget lekk eller blitt fylt, for den begynte å synke, men ble i lengere tid liggende flytende med størstedelen av skroget under vann. Av folkene om bord kunne man fra land ikke se andre enn en mann som var kløvet opp i mesanmasteren.

Forliset ble iakttatt fra en motorbåt, men da denne, på grunn av høy sjø og sterk storm, ikke våget å forsøke å redde mannen som klamret seg til masten, underrettet denne båt en annen større motorbåt, som befant seg et stykke lenger borte, og denne satte straks kurs for ulykkesstedet, men kom dessverre for sent til å redde mannen.

Senere på ettermiddagen ble den forliste båt funnet drevet på grunn i Gangstø på Frengsbukten i Stjørna. Bare mastetoppen raket opp av sjøen.

Det er funnet ilanddrevet en garnbøye, som menes å ha tilhørt båten. Den er merket Ole Skomsøy, Edøy.

Den forliste båt er en motorkutter «Edda» på 22 fot og bygget i år. Besetningen bestod av 3 mann, nemlig brødrene Oskar og Gunnar Skomsøy – sønner av skipper Ole Skomsøy, Vestsmøla og Bernhard Melkvik. Alle tre var i 20 – 30årsalderen og ugift.

I artikkelen fra Fosens Blad er det forskjell på navnet på en av fiskerne. Bernhard fullstendige navn etter kirkeboka er Bernhard Sigvart Bersvendsen Dyrnes.

Det er også noe usikkerhet rundt båten. Det har ikke vært mulig å finne båt med navnet «Edda» i merkeregisteret. Ernst Olav Blakstad fra Smøla har ikke funnet noen båt med det navnet i 1926. Derimot er Ole O. Skomsøy, som er far til to av guttene, er oppført med en 24-fots båt uten navn. Denne er merket M-54-BV, og han mener det kan være denne som ble kalt «Edda».

I følge merkeregisteret var M-54-BV en 8-året åpen båt og uten motor. Forklaringen kan være det som står i Fosens Blad at «Edda» var en motorkutter som var bygd i år (1928) og at 24 fotingen ble ombygd og fikk satt inn motor.

Bautaen over omkomne på Brattvær

Smøla er en stor fiskerikommune og mange fiskere har omkommet. I det gamle Brattvær herred på Smøla er det reist en bauta over forliste fiskere og sjøfolk. På denne finner vi navnene på de 3 ungdommene som så tragisk forliste i Stjørnfjorden i 1928.

Utsnitt fra bautaen med navnene på de 3 omkomne øverst

Fiska ån Stiorn

Elva som har gitt Stjørna herred navnet

Denne artikkelen sto i Dagsposten 15. august 1935. Den er skrevet av journalist Sigurd Skaun (1894-1979). Han var en ivrig friluftsmann og hadde hytte ved Krinsvatnet som han kalte Sjurreiret. Da Austdalsveien kom, ble hytta liggende like ved veien. Bnr 12 Sjurreiret ble utskilt fra bnr 4 av Røsjøen i 1927, og Sigurd Skaun satt med eiendommen til 1941. Sigurd Skaun skrev mange skildringer fra fjellområdene og signerte ofte det han skrev med Sjur, slik som her. Det gamle navnet på Nordelva - Stiornå - finnes i et vedlegg fra ca 1505 til Aslak Bolts jordebok, se utgaven fra 1997, s 95-96. Allerede da var Stiornen brukt som bygdenavn. Ortografien er tillempet dagens rettskrivningsregler. Sigurd Skaun skrev et friskt bokmål, men ord som sig *og* hvad *er eksempelvis skrevet* seg *og* hva *her.* EB

Sjurreiret i august.

Stiorn het denne elva en gang, i de tidene som taper seg bak all historie. Hva det betyr vet ingen lenger - bare at det er et hunkjønnsord, et elvenavn der som så mange elvenavn er blitt et bygdenavn og endelig navn på et helt herred. Ja, for hele Stjørna herred er oppkalt etter denne elvestumpen som ikke er stort mer enn halvmilen lang!

Men så er det også mye til elvestump. Den opptar vassdrag fra alle himmelhjørner, fra nord og sør og øst og vest. Alle samles de i det trillrunde bassenget Krinsvatnet og alle skal de tilfjords gjennom *Stiorn*. Men dette navnet er glemt nu, selv av stjørnværingene. I daglig tale heter elva nå kort og prosaisk Nordelva. Jeg kan ikke si at jeg liker den form for forfusket historie som markeres av gjendøperiet - men i dette tilfelle synes jeg nok en smule gjendåp kunne være på sin plass. Nordelva kan være en hvilken som helst elv. Ovenikjøpet kommer denne elva slett ikke fra nord og den løper ikke nordover heller, den kommer fra øst og løper mot vest, det er Nordfjorden, den nordligste armen av Stjørnfjorden, som har gitt den det navn den bærer i dag. Men Stiorn heter bare én elv i hele verden, den som har gitt herredet sitt navn! Stjørnværingene burde sørge for at navnet kom på kartet igjen.

I halvtusen år gamle dokumenter fra middelalderen er elva omtalt som *fiska ån Stiorn*. Og en fremragende fiskeå er den den dag i dag! I luner og høler står ørreten tett og slår villig etter *march brown* og *silver zulu*. Og utpå sommeren, gjerne først i august, kommer laksen! Ikke kjempediger som i Namsen og Gula og Orkla, men kåt og sprek på to-tre kilo - morsom fisk for den som kan håndtere en kastesluk.

Det fiskes dessverre uvorrent med garn nede ved utløpet så oppgangen er ikke alltid jevn. Men noe slipper da igjennom - til glede for dem som fisker øverst i elva og for dem som tenker mer på fornøyelsen enn den øyeblikkelige avkastning.

Nede i Grythølen møter laksen en hindring, en bråfoss, som den bare kan overvinne når vannstanden er lagom.

Her burde det vært en laksetrapp. Om de kunne blitt enige, både sjøfiskere og elvefiskere, om å få i stand denne trappen! De ville fått kostnaden tifold igjen - laksen ville fått greiere adkomst til gyteplassene lenger oppi vassdraget og bestanden ville sikkert ta seg eventyrlig opp.

Nordelva (Stiornån) i rett linje mot sjøen. Foto John A. Winsjansen

Av folk utom herredet er Stiorn - *Stjorn* burde vi kanskje skrive nå - lite kjent. Men nu farer det ingeniører langs Krinvatnet og stikker opp Austdalsveien som skal forbinde Stjørna med Åfjorden. Når den blir ferdig, blir det bilendes helt opp til elva - veien må i bru over den - og da blir det sikkert ikke langt mellom fiskestengene ned gjennom den gamle *fiska ån*!

Er en slik vei en velsignelse eller en forbannelse? Det er som en tar det. Det ville være egoistisk å ønske en slik elveherlighet glemt og gjemt for alle andre enn en selv og noen få andre. Her skulle da være albuerom for noen hver i dette landet! Og sørger bare stjørnværingene for litt oppsyn og stell ved elva, noen meter laksetrapp og noen få ti-kroner årlig til kunstig utklekning så er det nok ingen fare med *Stjorn* om den får sivilisasjonen og alt dens vesen og uvesen tett inn på livet ved den nye bilveien.

Lærere i Stjørna

Leif Ersøybakk/Per Husby

Lærerne våre har en stor plass da de var viktige for oss i overgangen fra barn til voksne. Det er utgitt en bokserie med oversikt over lærere i «Norske Skolefolk» som ligger på internett under «www.bokhylla.no». Oversikten viser de lærere vi fant som har vært i Stjørna fra først på 1900 tallet til siste bind som er fra 1966.

Dessverre mangler det bilder av noen lærere og listen er heller ikke fullstendig av ukjente årsaker. Bokverket er basert på at det ble sendt skjema etter adresselister over medlemmene i lærerorganisasjonene og ved omtale i blad og aviser. Noen var sikkert ikke interessert og noen fikk ikke skjema. Likevel er det mange kjente lærere du vil finne. Vi har planer om å komme med en mer fullstendig omtale av skolene i Stjørna neste år og vil da ta med viktige lærere som mangler her.

	Albert Bjørsvik, lærer, Råkvåg, Stjørna, Sør-Trøndelag, f. 29. des. 1876 i Nordfolla, Nordland. Foreldre: bonde Peder Hansen Bjørsvik og Anne Pedersdtr. Eksamen Tromsø lærerskole 1899. Lærer Gildeskål, Nordland 1899, Stjørna 1918. Skolestyrets formann. Formann i lærerforeningen, sykepleieforeningen og sjømannsmisjonsforening. Interessert for jorddyrking. G m. Mary Pedersen. Foreldre: bonde Sivert Pedersen og Kaja. Stipendium til noen feriekurser.
	Arne Beversmark, skolestyrer, f. 19. juni 1918 i Åfjord. Foreldre: Gårdbruker Einar Beversmark og Ellen f. Børmark. Levanger Lærerskole 1948. kurser i norsk, matematikk og tegning. Tilsatt i Stjørna kommune. Tilsatt ved Mælan skole, Rissa kommune. Lærernes repr. i skolestyret i 4 år, med i styret for Indre Stjørna helselag. Formann i styret for Stjørna Samvirkelag. Gift 1948 med Mary f. Ratdal. Foreldre Anders og Marie Ratdal. 3 sønner, 2 døtre.
	Arne Langeland dy., lærer, Langhus, Akershus, f. 18. juni 1899 i Stjørna. Foreldre: Lærer Arne Langeland de og Lovise Besholm. Eks. Tromsø lærerskole kurs 1928. Lærerhøgskolen 1933. Engelsklærerkurs 1946. Lærer Lenvik, Troms, 1923- 24. Hasvik, Finnmark 1924- 33. Stjørna, Sør-Trøndelag, 1933- 46. Modum framh. skole 1946- 47. Ski 1947- 49. Majorstua skole, Oslo, fra 1949. Gift 1925 med Ågot Bakkerud. Foreldre: Hans Bakkerud og Maren. 2 sønner, 2 døtre.
	Arnt Otterstad, lærer, f. 18. mai 1925 i Skaun, Sør-Trøndelag. Foreldre: Sjåfør Enok Otterstad og Kari f. Bye. Trondheim lærerskole 1963. Orkdal landsgymnas 1945. Radiolinjen ved Trondheim sjømannsskole. Tilsatt i Stjørna folke- og framh. skole ca. 9 år. Styrer ved Hasselvika barneskole. Gift 1949 med Edna f. Wahl. Foreldre: Gustav Wahl og Aminda f. Aune. 3 sønner. 1 datter.
	Arvid Solem, styrer i framhaldsskolen i Rissa, f. 22 okt. 1928. foreldre: Lærer Arne Solem og Inga f. Langeland. Nesna lærerskole 1955. statens årskurs i sløyd 1959. Ex. art. reallinja, Orkdal landsgymnas 1949. Tidligere tilsatt ved Tangen skole, Årdal i Sogn. Tilsatt ved Stjørna framhald-skole, Rissa. Form. i Rissa lærerlag.
	Bjarne Humberset, lærer i barneskolen, Stavanger, f. 3. mars 1924 i Volda. Foreldre: Britanus Humberset og Lorense, f. Osvoll. Volda lærerskole 1949. Tidligere tilsett i Barstadvik, Vartdal herred. Mælan skole i Stjørna, Sør-Trøndelag. Nå lærer ved Madlamark skole, Stavanger. Gift 1961 med Astrid Eikeland. Foreldre: Isak Eikeland og Amanda. 1 sønn, 1 datter.
Bilde mangler	**Brita Bjørkvik,** lærer i Rissa, f. 18. desember 1920 i Fana. Foreldre: Lærer Rasmus Navelsaker og Inga f. Kolltveit. Levanger lærerskole 1950. Statens kv. Industriskole, kurs 7 A og B. Tilsatt i Øre, Hornindal og Stjørna kommune. Nå tilsatt ved Mælan skole, Rissa. Gift 1958 med Olav Bjørkvik. Foreldre: Johan Bjørkvik og Anne Marta f. Eidsaune. 1 sønn, 1 datter.
	Edel Lian, lærerinne, Fevåg, Sør- Trøndelag, f. 9. nov. 1927 i Stjørna. Foreldre: Bonde Johannes Lian og meierske Åse Kjellaug. Ørland private Realskole. Norsk og engelsk stil ved N.K.S. Kurs i tilskjæring og søm. Lærerinne Fosnes 4- delte folkeskole. Hasselvika 4- delte folkeskole. Nå tilsatt Solheim skole Stjørna. Hobby: Matematikk og botanikk.
	Edvard Hov, lærer, Stjørna, Sør- Trøndelag, f. 10. juni 1863 i Ørland. Foreldre: Jon Evensen Hoff og Berit Andersdtr. Eks. Klæbu lærerskole 1886. Lærer Gjølga krets, Stjørna, høsten 1895 til sommeren 1933. Reiste våren 1887 til Amerika og kom hjem høsten 1895. Har vært medlem av Stjørna skolestyre en gang samt formann en tid i Bjugn lærerlag. Gift med lærerinne Olava Dyrkorn, Stordal. Foreldre: Ole Olsen og Oline Olsdtr. 3 sønner, 3 døtre.
	Edvard Vatn, lærer, Kanestraum, Straumsnes, Møre og Romsdal, f. 16. jan. 1885 i Straumsnes. Foreldre: Bonde Gunnar N. Vatn og Lisabet L. Gjengset. Nordmøre amtsskole 1905- 06. Levanger lærerskole 1909. Sang- og stemmelærekurs Trondheim 1910. Lærer og lærplastikk kurs Molde 1928. Lærer Kjerringøy 1909- 10. Stjørna, Sør- Trøndelag 1910- 19. Straumsnes Nordmøre, fra 1919. Gift med Elen Jakobsdtr. Hafell. Foreldre: Jakob Hafell og Lovise Dalen. 1 adoptivsønn, 1 adoptivdatter.

	Einar Jensen, lærer, kirkesanger og organist, Stjørna, Sør- Trøndelag, f. 22. april 1870 i Stjørna. Foreldre: Lærer og kirkes. C. Jenssen og Beret Hegvik. Levanger lærerskole 1897. Vikar Steinkjer folkeskole 1897- 98. Stamnes på Helgeland 1898. Bjugn 1898- 00. Lærer og organist Melhus, 1900- 10. Lærer. Kirkes. og organist Stjørna 1910--. Medlem av herredstyret 10 år, derav 6 år varaordfører. Gift 29. juli 1900 med Anna Nilsen. Foreldre: Bonde Nils E. Trøa og Jørgine Hoff. 1 son, 3 døtre.
	Ellen Solem, lærer i barneskolen i Rissa, f. 26. april 1926 i Øksnes. Foreldre: Fisker Hagbart Arntsen Petra f. Martinsen. Nesna lærerskole 1955. tidligere tilsatt i Årdal, Sogn. Nå tilsatt ved Mælan skole, Rissa. Gift 1954 med Arvid Solem. 2 sønner og 1 datter.
	Hans Gitlestad, lærer, Strømsgodset ved Drammen, f. 6. okt. 1882 på Hitra. Foreldre: Kirkes. B. A. Gitlestad og Anna Eide. Eks. Levanger lærerskole 1906. Lærer Skatval 1906- 09. Framhaldsskolen i Skoger 1909. Stjørna 1910- 12. Skoger 1913- 14. Danvik skole, Strømsgodset, 1914--. Gift med Martha Bay. Foreldre: Anders Bay og Karoline Hansen. 3 sønner. Statens reisestipend til Sverige og Danmark
Bilde mangler	**Harold Olav Foshaug**, skolestyrer i barneskolen i Bjugn, f. 6. aug. 1912 i Stjørna. Foreldre: Kjøpmann Johs. Foshaug og Hildegunn f. Johansen. Levanger lærerskole 1939. Ex. art. Kurser i forskj. fag. Tidl. tilsatt i Heim, Tysfjord og Stjørna. Tilsatt ved Eide skole, og skoleinspektør i Bjugn. Skolesjef i Rissa kommune 1965 – 1979. Gift 1939 med Målfrid Hegvik. Foreldre: Benjamin Hegvik og Petra. 1 sønn og 2 døtre.
	Helge Skarsvåg, lærer i barneskolen i Rissa, f. 15. sept. 1920 i Lensvik. Foreldre: Lærer Kristian Skarsvåg og Beret Maria f. Solem. Elverum lærerskole 1942. Fredly ungd. skole, Agder folkehøgskole. Statens sløyd og tegnelærerskole. Tidligere tilsatt: Lensvik, Hitra, Sagdalen skole i Skedsmo. Namdals Folkehøgskole, Rygge fylkesskole. Framh. Skolen i Nord- Frøya, barne- og framh. skolen i Stjørna. Mælan skole, Rissa.
	Hermod Lykken, lærer, Selnes Stjørna, Sør- Trøndelag, f. 22 mai 1893 i Byneset. Foreldre: Sivert Lykken og Berit. Eks. Levanger lærerskole 1913. Hammerfest 1920. Vikar Horg 1913- 14. Lærer Tana 1914- 22. Lærer Stjørna. Gift med Ingeborg Høyem, Byneset. Foreldre: Anders Høyem og Anna. 1 son, 5 døtre.
	Hårek Nygård, lærer og sekretær i barneskolen. Trondheim, f. 26. jan. 1923 i Fauske. Foreldre: Gardbruker Håkon Nygård og Lina f. Jensen. Levanger lærerskole 1948. Årskurs ved Norges lærerhøgskole. Tilsatt i Rødås, Fauske. Råkvåg, Stjørna. Elvran, Lånke. Bispehaugen skole, Trondheim, 1950- 58. Kalvskinnet skole, Trondheim. Medl. av skolestyre og bystyre. Gift 1949 med Helga Sæter. Foreldre: Lorentz Sæter og Helga. 1 sønn, 4 døtre.
	Jacob Børli, lærer, Stjørna, Sør- Trøndelag, født 3. jan. 1907 i Kvikne. Foreldre: Jakob Børli og Berit. Eks. Elverum lærerskole 1928. Lærer 12 ukers forts.sk. Budal 1929. Mælan, Stjørna 1930- 1948. Lærerhøgskolen i 1948, flyttet til Vestre Gausdal samme år. Gift med Hjørdis Husby, datter av lærer Johannes P. Husby og Laura, f. Bromstad
	Johan Alfred Hukkelås, døvelærer, f. 27. juli 1920 i Geitastrand. Foreldre: Olaf Hukkelås og Olufine f, Olsen. Levanger lærerskole 1950. Hjelpeskolekurs 1959- 60, døvelærerkurs 1963- 64. Tilsatt i Senjehopen, Berg herred, Senja, 1 år. Råkvåg, Stjørna, 6 år, Børsa 3 år, Vikhov off. skole for tunghørte 1 år. Nå tilsatt ved Trondheim off. skole for døve. Gift 1951 med Marit f. Auset. Foreldre: Johan og Gunhild Auset. 3 sønner, 1 datter.
	John Moe, overlærer, Jar pr. Oslo, f. 17.des. 1885 i Skaun, Sør- Trøndelag. Foreldre: bonde Knut Moe og Lovise Hestvold. Sør- Trøndelag jordbruksskole 1905. Levanger lærerskole 1909. Lærer Stjørna og Vrådal framh. skule 1909- 10. Verdal folkeskole 1910- 11. Norderhov og Haug framh. Skule 1911- 12. Frogn folkeskole 1912- 18. Jar, Bærum, fra 1918. . Gift med Edvarda Marie Denstad. Foreldre: Skipsfører Oluf Denstad og Anna Øverås. 1 son, 2 døtre.
	Jon Bugge, førstelærer, Brynesmoen, Vinstra, Nord- Fron, f. 16. aug. 1886 i Nesset. Foreldre: Hans Bugge og Brit. Levanger lærersk. 1908. Lærdal Heiddal 1909- 11. Vågå 1911- 18. Stjørna 1913- 18 Hobøl 1918- 19. Ruste skole Nordfron, 1919--. Gift med Sofie Refsnes. Foreldre: Ola Refsnes og Grethe. 1 son, 4 døtre.

	Karl Ulstad, Lærer og bonde på i Torven Klæbu, f. 18. jan. 1873. Foreldre: Bonde Gunnar Ulstad og Karen Hjellien. Eks. Klæbu lærerskole 1892. Vikar i Hemne, Horg og Smøla. Lærer i Stjørna høsten 1894- 09. Sluttet pga. dårlig helse. Gift 1. g. 1897 med lærerinne Anna Halmøy. Foreldre: Bonde Kasper Halmøy og Jette Lauvsnes. 2 sønner, 2 døtre. 2. g. 1909 med Karen Refsnes. Foreldre: Bonde Ola Refsnes og Grete Andreassen. 3 sønner, 3 døtre.
	Kjell Hermunn Solheim, lærer i barneskolen i Hurum, f. 28 okt. 1936 i Meløy i Nordland. Foreldre: Albert Solheim og Emma f. Johansen. Nesna lærerskole 1962. Handelsskole. Tidl. tilsatt i Stjørna Sør- Trøndelag. Tilsatt ved Folkestad- Holmsbu skole, Hurum. Gift 1962 med Kari Inge Stendal. Foreldre: Jacob og Elise Stendal. 1 sønn.
	Kristian A. Ofstad, lærer Råkvåg, Stjørna, Sør- Trøndelag, f 19. okt. 1916 i Geitastrand. Foreldre: Bonde Arnt Ofstad og Gjertru. Eks. Levanger lærerskole 1945. Landbruksskole. Vikar Hammer skole, Stadsbygd, 6 uker. Lærer Råkvåg, Stjørna.
	Marta Johnsen, pensjonist, Nes i Fosna, f. 1. juni 1871 i Nes i Fosna. Foreldre: Bonde Anders Johnsen og Hedvig Sofie Arnet. Levanger lærerskole 1895. Vikar Sparbu 1 år. Stjørna ½ år. Nes i Fosna ½ år Lærerinne Jøssund 1897 til våren 1931.
	Martin Ølstørn, f. 27. juni 1907 i Lensvik. Foreldre: Bonde Gabriel E. Ølstørn og Anne. Eks. Levanger lærerskole 1929. Hjelpelærer Stjørna 1931- 33. Vikar Sandstad 1934. Lærer Lensvik 1934- 35. Vikar Stjørna 1935- 36. Lærer Snillfjord 1936- 37. Nes, Fosen, 1937- 38. Lærer Fevåg, Fiksdal og Rødsjø kretser Stjørna, 1938- 45. Budal fra 1947. Gift med Mary Fiksdal. Foreldre: Bonde Kristian Fiksdal og Oline. 1 sønn, 4 døtre.
	Nicolay Brun, lærer, Røra, Nord- Trøndelag, f. 19. nov 1882 i Trondarnes. Foreldre: Chr. Brun og Lorntine Nilsen. Troms lærerskole 1902. Vikar Vardøy høsten 1902. Lærer Gildeskål nyår 1903 til juni 1918. Stjørna juni 1918 til juli 1921. Røra juli 1921 til nyår 1933. Sluttet med invalidepensjon. G. m. Anna Johanna Selnes. Foreldre Bonde Johan N. Selnes, Stjørna og Ingeborg Anna. 1 fostersønn. Utstillingsdiplom for trearbeid 1911.
	Ola Kobberrød, adjunkt, pedagogisk-psykologisk rådgiver i ungd. skolen i Asker, f. 16. juli 1908 i Leksvik pr. Trondheim. Foreldre: Bonde Edvard Kobberrød og Anna f. Wiik. Nidaros 3-årig lærerskole 1929 (privatist). Engelsk grunnfag, Pedagogisk grunnfag, Tilsatt i Strinda, Stokksund (klokker) Stjørna, Nes på Romerike. Solvang ungd. skole, Asker. Gift 1934 med Frøydis Warø. Foreldre: Ola og Gjertrud Warø.
	Olaug Rosvoll, lærerinne, Stjørna, f. i Verdal. Foreldre: Bonde Anders J. Rosvold og Ragnhild. Eks. Levanger lærerskule 1945. Bakketun kr. ungd. skole. Levanger mellomskole. Lærerinne Råk, Stjørna. Hobby: Engelsk.
	Olav Rasmussen, lærer Nannestad, Akershus, f. 2. juli 1903. Foreldre: Lærer og kirkesanger Hans Rasmussen og Kristianne Navjord. Eks. Levanger lærerskole 1925 Norges lærerhøgskole 1939. Lærer Råkvåg og Fevåg i Stjørna. Engelstad skole, Nannestad. Gift 1939 med Gudrun Holmslien. Foreldre: Forpakter Johan Holmslien og Augusta Lønrusten. 1 sønn 1 datter.
	Ove Sandøy, lærer, Råkvåg, Sør-Trøndelag, f. 19. juli 1903 i Stjørna. Foreldre: Notmann og bonde Kr. Sandøy og Johanna Vollan. Fredly ungdomsskole 1921. Opptaksprøve Volda lærerskole 1921. Vikar Råk og Øyene, 1938-39. Vikar Råk og Mælan 1944-45. Hjelpelærer Råk, Ny-Jord og Fiksdal skoler 1945-46. Råk og Våpenøy skole 1946-47. G. m. Gudrun Venæs. Foreldre: Handelsmann G. Venæs og Johanna Grande. 1 sønn, 1 datter.
	Poelive Margrete Håstad, f. 14. mars 1887 i Verran. Foreldre: Fanejunker Jørginus Grande og Enelie Vennes. Levanger lærerskole. Lærerinne Stjørna 1914-18, ansatt Ytre og Indre Selbustrand, G. m. Lærer Johan Hassad . Foreldre: Bonde Ola Hassad og Anna Ekli.

	Reidar Hov, adjunkt i ungd. skolen, Frogn, f. 28 feb. 1906 i Stjørna. Foreldre: Lærer Edvard Hov og Lærer Olava f. Dyrkorn. Nesna lærerskole 1948. Ex. Art., latin. Forb. Pr. i filosofi og hebraisk. Statens sløyd- og tegnelærerskole. Tidligere tilsatt i Ørland, Vemundvik, Stjørna og Namsos Kommune. Ansatt ved Seiersten ungdomsskole, Frogn.
Bilde mangler	**Reidun Saltnes**, lærerinne og husmor, Høybakken, Sør-Trøndelag. Lærer ved barneskolen i Bjugn, f. 10. feb. 1904 i Melhus, Foreldre: Lærer Einar Jensen og Anna Nilssen. Levanger lærerskole 1926. Ansatt i Leka 1926-31. Ørland 1931-41. Stjørna 1946-64. Botngård skole, Bjugn. Gm. Karl Saltnes. Foreldre: Bonde Johan Martin Saltnes og Edrikka Karlsen. 2 sønner, 3 døtre.
	Rolf Arnold Rødsjø, lærer, f. 11. sept. 1938 i Bjugn. Foreldre: Reidar Rødsjø og Elen, f. Olderbakk. Volda lærerskole 1965. Tilsatt ved Mælan skole, Rissa kommune, 1957- 58. Linesøy skole, Åfjord kommune, 1960- 61. Tilsatt ved Botengård skole, Bjugn kommune. Gift 1963 med Mary f. Kolberg. Foreldre: Anton og Maren Kolberg. 1 datter.
	Wilhelm Clausen, lærer, Fevåg, Stjørna, Sør-Trøndelag, f.5. mars 1877 i Tjeldsund. Foreldre: Klaus Grimstad og Synnøve. Tromsø høyere lærerprøve 1898. Lærer Dverberg 1898- 00. Senja, Torsken, 1900- 04. Alstahaug, Helgeland. 1904- 09. Kirkes. og lærer Vevelstad, Helgeland, 1909- 19. Fevåg høsten 1919--. Form. i likningsnemnda i Stjørna. Gift med lærerinne Olea Nordås, Mosjøen. Foreldre: Jakob Larsen og Jakobine. 1 sønn, 5 døtre.
	Ågot Langeland, lærerinne, Langhus, Akershus, f. 25. april 1899 i Lørenskog. Foreldre: Hans Bakkerud og Maren Olsen. Eksamen Oslo lærerskole 1923. Statens håndverk- og kunstindustriskole. Lærerinne Brønnøy, Stjørna, Værdal. Vikar Hasvik, Hurum, Oslo. Form. og gruppeleder Stjørna, Fosen husmorlag. Hobby: Tegning, maling. G. m. Arne Langeland. Foreldre: Lærer Arne Langeland og Lovise Besholm. 2 sønner, 2 døtre

Informasjon fra:
Norske skolefolk Stavanger, Dreyer 1934, 1952 og 1966

Lærere født i Stjørna, men ikke ansatt i Stjørna:
Alf Larsen fra Fevåg, f. 7. sept. 1936 i Stjørna. foreldre: Anton Larsen og Johanna f. Sandøy.
Arne Herman Johansen f. 22. mai 1934 i Råkvåg, Stjørna. Foreldre: Johan E. Johansen og Elma f. Oldernes.
Astrid Jorunn Eide, f. 17. juni 1941 i Fevåg i Stjørna. Foreldre: Steinar Haugen og Solveig f. Vorhaug
Astrid Lie Clausen, f. 16.juli 1934 i Stjørna. Foreldre: Wilhelm Clausen og Hanna f. Frengen.
Carsten Ingemann Tokstad, f. 27. desember 1911 i Stjørna. Foreldre: Anton O. Tokstad og Karoline Bjørhovde.
Dagmar Synnøve Ølstørn Andersen f. 6. april 1937 i Stjørna. Foreldre: Martin Ølstørn og Mary f. Fiksdal.
Dagrun Bromstad. f. 7. mars 1938 i Stjørna. Foreldre: Hans Bromstad og Anna f. Vårvik.Hjalmar Barsleth, f. 17. april 1930 i Rissa. Foreldre: Enok Barsleth og Gunelie f. Overskott.
Nils Sivertsen, f. 14 feb. 1877 i Stjørna. Foreldre: August Herman Sivertsen og Guri Pukstad
Sverre Hafell, f. 27. mai 1941 i Stjørna. Foreldre: Gardbruker. Ole Hafell og Sofie f. Sandøy.
Åsta Lykken, f. 7. feb. i Stjørna i Rissa. Foreldre: Lærer Hermod Lykken og Ingeborg f. Høyem.

Katta

Fra Fosens Blad 31.5.1920:

Det var i det herrens år 1918 på en gård i Nord-Stjørna at mannen på gården skulle avlive en av sine 2 katter. Han var nå ikke så riktig inne i slaktekunsten, men han måtte forsøke seg allikevel. Å fø 2 katter i denne rasjoneringstiden, det er rent ut galmannsstreker selvfølgelig. Enn den kostbare melka som kjerringa sølet i dem.

Ja i dag kjerring skal æg gjøre i greie med den der katta. - Du må gjøre det så ikke æg ser det, svarte kjerringa. Han lurte seg bort til katta mens hun sto og slikket i seg melk borte i fjøsdøra, gav henne en dask av hammeren, så alle fire vendte opp, fikk i en gaffel og kastet et par skuffer over den og gikk så inn.

Ja, nå er det gjort, jeg grov den ned i dyngen, sa han. Neste morgen da kjerringa kom ut, ble hun forfjamset, for der sto den avlivete katt og skrek om melk.

En ufyselig hermetikkfabrikk

Uhyrlige sunnhets- og arbeidsforhold i Saga

Ny Tid 25.11.1916

Disponent Hågensen innbød oss forleden til å bese hans fabrikk The North Atlantic Canning Co. i Skjørnen. Vi har latt undersøke forholdene, og etter de opplysninger vi har mottatt, må vi høylig beundre disponentens store freidighet. For verre tilstander enn ved denne hermetikkfabrikk finnes det neppe ved noen annen lignende bedrift her i landet.

Dette gjelder især boligforholdene for de 50-60 kvinnelige arbeiderne. Fabrikkbygningen er oppført av sperreverk. I tredje etasje i denne fabrikkbygning er innrettet beboelsesrom for kvinnene. I ganske små rom må 6 og 12 mennesker sove, koke maten og spise, vaske, skifte klær og til og med oppbevare sine arbeidsklær. Når man tenker på at det er sildearbeid disse kvinner holder på med, kan man lettere forestille seg enn beskrive de uhyggelige tilstander.

Innredningen er mer enn spartansk. Det er oppslått senger langs veggene i 3 høyder, og to mennesker må ligge i hver seng, et system som nå er forlatt til og med på anlegg. Fabrikken skaffer ikke annet enn de tomme sengesteder og en kokeovn, hverken sengklær, kokekar eller lignende.

Man tenker seg at det er kvinner, endog meget unge kvinner, som etter en lang, slitsom arbeidsdag må leve i en slik forpestet atmosfære både fysisk og moralsk og at kvinner må krabbe opp i inntil tredje høyde for å legge seg i en elendig seng. Det er likefrem opprørende!

Det finnes heller ikke redningsapparater av noen slags, ikke en gang en stige utenom veggen. Skulle der oppstå brann, kan det skje den største ulykke.

Forholdene i selve fabrikken hvor hermetikken tillages, er ikke likere.

I 1. etasje, hvor silden vaskes, skylles og skjæres, står det stadig skyllevann på gulvet. Da vår hjemmelsmann var der ute var murere beskjeftiget med noe murerarbeid i dette lokale. Sand og material blandet seg med skyllevannet og gulvet var belagt med en tykk sørpe av et par tommers tykkelse. Dette må arbeiderne gå og traske i hele dagen. Når sørpen og skitten blir for tykk, skufles den ut. Men ordentlig rengjøring er det aldri tale om.

I 2. etasje hvor hermetikkeskene pakkes er det fullt av papir og andet rusk. Heller ikke her blir der noen gang rengjort.

Ja, det er en nydelig hermetikkfabrikk.

Arbeidere i pakkeriet. Foto Johan A. N. Selnes

Arbeidsforholdene er også deretter. Så vidt vi vet er den ordinære arbeidstid 57 timer i uken og den alminnelige betaling er heller ikke noe lavere end ved andre hermetikkfabrikker. Men det arbeides mye overtid. For overtiden betales ikke noe tillegg, ikke en gang for søndag. Disponenten har bestemt motsatt seg dette. Er noen uvillig til at arbeide overtid, trues de med avskjedigelse.

Forsøker arbeiderne å henvende seg til kontoret om arbeidsforholdene, trues de med å bli kastet ut. At det ikke tas hensyn til fabrikktilsynsloven ved denne merkelige utbytingsanstalt, vil ikke forundre noen. Det beskjeftiges en hel del unge piker i 16-17-årsalderen. Ikke alene må de arbeide full dag, men enda like lang overtid som voksne.

Man må spørre om det ikke er meningen at lover og sunnhetsvedtekter skal gjelde i Skjørnen.

Hermetikkfabrikken var helt i starten i 1916 da dette besøket fra Ny Tid skjedde. Det er trolig at forholdene bedret seg for det var sjelden å høre klager fra de som hadde arbeidet der. Fabrikken var en viktig arbeidsplass og særlig var det sjelden at kvinner i så stort antall fikk arbeid. Fabrikken hadde skiftende eiere fordi økonomien var dårlig. Da fabrikken brant 3. mai 1939 var det et stort tap for kommunen. Fabrikkene i Saga er omtalt i «Stjørna Heimbygda Vår» i 2010 nr. 6.

Kirkesaken i Stjørna.

Fra „Dagsposten"s korrespondent.

Som tidligere meddelt i „Dagsposten" skulde der nu sidste søndag, den 8de ds., foretas en avstemning i Stjørna sognekirke angaaende spørsmaalet om egen kirkebygning for Sør-Stjørnas vedkommende.

Dagen oprandt med sol og stille veir og fremmøtet ved Hegvikkirken var godt. I menighetsmøte umiddelbart efter gudstjenesten blev saa nævnte kirkespørsmaal tatt op til behandling. Sogneprest Tungesvik, menighetsraadets formand, redegjorde for tingen og læste bl. a. op den beslutning, som menighetsraadet var kommet til under avholdt møte i Råak Skole, Råakvaag, i februar sidstleden. I denne beslutning het det bl. a., at menighetsraadet ansaa en tredeling som den retteste og bedste løsning paa spørsmaalet og at der altsaa for befolkningen i Sør-Stjørna blev opført en interimskirke paa Frengen, i likhet med Ramsvik Kapell for befolkningen i Indre Stjørna, og at Hegvikkirken skulde vedbli at være sognets hovedkirke som før. Bygningen paa Frengen anbefaltes opført av træ, endskjønt menighetsraadet helst hadde sett

Kopien til venstre er av originalmanuskriptet som Johan A. N. Selnes skrev om kirkesaken som skapte stor strid i Stjørna i 1932. Johan var korrespondent for Dagsposten i mange år.

Manuskriptet har Bjarne Selnes skrevet av og han har også bidratt med de mange fine bildene som er tatt av hans far. Til slutt er tatt med en kopi av det som kom med om saken i Dagsposten.

Hvordan saken endte er omtalt i en egen artikkel om det som til slutt ble kirka i Frengen.

Kirkesaken i Stjørna

Fra Dagspostens korrespondent.

Som tidligere meddelt i "Dagsposten" skulde der nu sidste søndag, den 8de ds., foretas en avstemning i Stjørna sognekirke angående spørsmålet om egen kirkebygning for Sør-Stjørnas vedkommende.

Hegvik kirke i 1930-årene. Foto Johan A. N. Selnes

Dagen oprandt med sol og stille veir og fremmøtet ved Hegvikkirken var godt. I menighetsmøte umiddelbart efter gudstjenesten blev så nævnte kirkespørsmål tatt op til behandling. Sogneprest Tungesvik, menighetsrådets formand, redegjorde for tingen og læste bl.a. op den beslutning, som menighetsrådet var kommet til under avholdt møte i Råk Skole, Råkvåg, i februar sidstleden. I denne beslutning het det bl.a., at menighetsrådet anså en tredeling som den retteste og bedste løsning på spørsmålet og at der altså for befolkningen i Sør-Stjørna ble opført en interimskirke på Frengen, i likhet med Ramsvik Kapell for befolkningen i Indre Stjørna, og at Hegvikkirken skulde vedbli at være sognets hovedkirke som før. Bygningen på Frengen anbefaltes opført av træ, endskjønt menighetsrådet helst hadde sett at den blev opført av sten, grundet de hårde veirforholde. Dette sidste blev dog dyrere og derfor neppe gjennemførlig. Efter denne orientering i saken gav sognepresten ordet til menighetsmøtets deltagere, som derpå hadde anledning til at uttale sig.

Gårdbruker Gabriel Eide, Nord-Stjørna, var den første, som fremkom med sin mening. Han indså, at der måske kunde være behov for et gudshus på sørsiden av fjorden, men trodde ikke at befolkningen i herredet nu var istand til at bære de financielle utgifter. Hegvikkirken hadde ca. 300 sitteplasse og kostet 150 tusen kroner og skulde et kapell med ca. 200 sitteplasser reises nu igjen, vilde det koste meget. Skulde der bygges ny kirke, måtte man først vite, hvor meget man hadde at klare sig med hvad midler angik.

Den næste som uttalte sig, Adolf Salbubæk, Sør-Stjørna, mente, at saken var gjennemførlig. Den var så gammel og hadde været så længe drøftet mand og mand imellem, at ingen kunde være fremmed for den. Han vilde anbefale tredelingen.

Fhv. ordfører J. A. Mollan, Sør-Stjørna, som er en av dem, der har arbeidet varmest og mest for planens gjennemførelse gjennem årene, mindet om, at da Hegvikkirken i 1858 skulde bygges, var det egentlig tanken, at denne skulde stå på sørsiden av

fjorden, på Refsnes, som omtrent var herredets centrum.

Dette blev der imidlertid intet av. Kirken blev bygget i Høibakken, som ligger i det ene hjørne av herredet. Som tiden gik, indså man det uhensigtsmæssige i dette, idet en stor del av befolkningen fik en ganske lang kirkevei at fare. Befolkningen i Indre Stjørna ønsket en kortere kirkevei og fikk sitt eget kapell. Nu var det Sør-Stjørnas tur. En tredeling, med et kapell reist på Frengen, var sikkert det heldigste under omstændigheterne.

Kirkesanger og lærer Einar Jenssen, Nord.-Stjørna, kunde til en viss grad forstå, at befolkningen på sørsiden av Stjørnfjorden ønsket sitt eget kirkehus, men han kunde ikke nu i disse tider støtte tanken. Fjorden var ikke bredere, end at folket på sørsiden godt kunde gjøre reisen over denne på en halv times tid. Han vilde absolut fraråde, at planen nu blev gjennemført.

Gårdbruker Anders Refsnes, Sør-Stjørna, syntes, at kirkesangerens holdning eller indstilling i saken nærmest var som et slag i ansiktet på befolkningen i Sør-Stjørna. Han mente, at tredelingen var påkrævet som forholdene nu var og at den også måtte kunne gjennemføres i financiel henseende.

Ramsvik kapell i 1920-årene. Foto Johan A. N. Selnes

Ordfører K. J. Ramsvik vilde støtte tredelingen. Han nævnte, at Ramsvik Kapell var bygget som midlertidig hjælpekirke og at denne bygning, hvis der senere blev stemning for en todeling, (altså med en kirke på nordsiden og en på sørsiden av fjorden), da sandsynligvis vilde bli sløifet. Som saken imidlertid nu lå an, med menighetsrådets indstilling på en tredeling, vilde han være med at støtte dettes forslag.

Kirkesanger Jensens datter, Borghild Jensen, Nord-Stjørna, hentydet til, at hun mest anså Sør-Stjørnas befolknings talrike fremmøte netop nu på denne avstemningsdag som en krigserklæring. Idag kom de mandstærke til kirken, både unge og gamle! Hun måtte på det alvorligste advare mot, at reise et nytt kirkehus på sørsiden av fjorden. Hun bad forsamlingen tænke grundig over, hvad den idag var ifærd med at gjøre.

Klara Mollan, Sør-Stjørna, bemærket, at Stjørnfjorden lå ikke altid så stille og blid som nu idag. Det var ikke altid bare en halv times reise. Befolkningen i Sør-Stjørna kjendte bedst til reisen. Den hadde lært at kjende til den gjennem disse 74 år som var hengått siden Hegvikkirken blev bygget. I åpen båt hadde befolkningen utover årene tatt mangen en tung tørn. Fædre og mødre, som skulde til dåpen med sine barn, kunde endog få vente både to og tre gange før reisen blev gjort, grundet uveir og stormfuld sjø. Nu kunde man vel fare til Ramsvik

Kapell, det var sandt nok det, fare landeveien ad, men fra Fevåg og til kapellet var der etpar mils vei, og det kostet at leie biler. Hun kunde ikke indse, at Sør-Stjørnas befolknings fremmøte idag var nogen krigserkjæring. Alle kom som fredelige folk og bad om forståelse og støtte til at få reist et litet gudshus nærmere sig, så man slapp at fare over fjorden bestandig. Hvad det financielle angik, da trodde hun ikke at saken behøvet at strande derpå, idet der alt var samlet en god del penge til øiemedet, og resten måtte vel også kunde tilveiebringes.

Fhv. gårdbruker Ove Gjølgasæter, Nord-Stjørna, bemerket, tilsyneladende en smule ironisk, at hvis man ved at bygge dette kapell på sørsiden av Stjørnfjorden hjalp sørsidbyggerne til at komme ind i himmelens herlighet, da var det vel rettest, at alle var med og støttet dem.

Efter at saken således var utdebatert, gik man straks over til avstemning. Anders Refsnes fremsatte forslag om at der blev stemt for vedtagelse av menighetsrådets forslag om tredeling og kapell på Frengen, mens kirkesanger Einar Jensen fremsatte forslag om at saken henlagdes. Ved avstemningen, som foregik ved at man reiste sig, fik Anders Refsnes' forslag 128 stemmer, mens kirkesanger Jensens forslag kun fik 42 stemmer.

Frengen gravsted med klokketårnet 1923. Foto Johan A. N. Selnes

Sogneprest Tungesvik oplyste tilslutt, at man nu ganske vist kunde få reist en nett kapellbygning for 30 a 35 tusen kroner, og da der som tidligere nævnt allerede er indsamlet henimot 20000 kroner, skulde det synes overkommelig at få indsamlet også det resterende.

Hvorledes det vil gå saken, når den kommer op til behandling i herredstyret, er vel ikke godt at si på forhånd, men falder den gjennem der denne gang, så vil den visselig ikke dø derved for altid. Sør-Stjørnas befolknings krav om en kapellbygning er visselig hverken urimelig eller urettfærdig og før eller senere vil det nok vinde frem og opfyldes, Derom kan der neppe herske tvil.

Stjørna herred har en befolkning på næsten 3000 mennesker, spredt vidt omkring langs fjordens sider. Sogneprest Tungesvik nævnte om et herred nordpå, han hadde betjent, som hadde en befolkning på 2800 sjæle og 3 kirker. Han nævnte videre om et herred i sitt hjemsted på vestlandet, som også hadde 2800 indbyggere og 4 kirker. Stjørna, som har et like så stort befolkningsantal som hvert enkelt av disse to nævnte herreder, har hittil bare to kirkehus - nemlig Hegvikkirken og Ramsvik Kapell - og det skulde vel derfor efter dette lett kunne ha lov til at gjøre regning på et tredie - som det synes.

STJØRNA

Fra „Dagspostens" korrespondent.

Søndag den 8de mai

skal der i Hegvik kirke foretas en avstemning angaaende spørsmaalet om egen kirke for Sør-Stjørna. I lange tider har befolkningen i Sør-Stjørna hat planer om at faa en kirkebygning paa sørsiden av fjorden, saa man slap at fare i baat hver gang man skulde til kirke. Spørsmaalet har været oppe til behandling flere gange, men det har aldrig ført til noget avgjort resultat. Det har været fremholdt, at det centrale sted for en slik kirkebygning maatte bli enten i Frengen eller paa Selnes. For øiemedet er der gjennem aarene av private midler indsamlet omkring 8000 kroner, og kommunen har bevilget ca. 12,000 kroner. Ved avstemningen tænker man nu saaledes at faa en nogenlunde klar og utvetydig oversigt over, hvordan interessen for saken stiller sig blandt folk i herredet. En kirkebygning, reist paa sørsiden av Stjørnfjorden, skulde nærmest synes at være et baade rimelig og retfærdig krav, og det er helt tænkelig, at utfaldet av avstemningen vil falde ut til fordel og støtte for planens gjennemførelse. Stjørna sognekirke, Hegvikkirken i Høibakken, blev bygget i 1858 og indviet om høsten samme aar. Til bekostning av denne kirkebygning sies det at Fævaag, Frængen og Selnes kredser paa sørsiden av Stjørnfjorden har ydet en trediedel.

Ramsbakken

Av Eilert Bjørkvik

Utsnitt av Statens kartverks kart «Fosen Lehn eller Fougderie» fra 1704 hvor Ramsbakken er kartfestet

Stjørna heimbygdslag planlegger en tur til Ramsbakken våren 2017, og det kan derfor være interessant å se litt på historia i området.

Utløpet av Nordelva med Teinøya til høyre. Setervollen lå ved vestenden av Ramsbakktjønna. Vi kan ane bekken som renner ut på Øra. Flyfoto 1999 Otto Frengen.

Navnet Ramsbakken kommer sannsynligvis av ramsløk (allium ursinum), bakken der det vokser ramsløk, og det skal ha vokset løk her, se årsskrift 2012, s 36-37. Ramsbakken er området langs Ramsbakkbekken til utløpet i Keila, og det kan ha vært eldre bosetning i øvre kant av Øra.

Her har det i alle fall vært bosetning på 1600-tallet. I Landkommisjonens jordebok fra 1661 er Ramsbakken og Pettersvika oppført med ei landskyld på ½ våg fisk og ei grasleie på 18 merker fisk. I 1670 heter det at Ramsbakken skal svare strandsitterskatt, men brukernavn og hvor mye som skulle betales, er ikke oppgitt.

I 1680 var det en Ole som betalte soldatpenger, og i 1687 betalte han militærskatt etter ei landskyld på ½ våg fisk. I manntallet 1701 er det ikke registrert folk på Ramsbakken, men vi kan undre oss over at Ramsbakken er et av de få navna i Stjørna som står på et kart fra 1704.

Etter den tid ser det ikke ut til å ha vært fast bosetning på Ramsbakken, men både Ramsbakken og Pettersvika har vært brukt som slåttemark og som seter. Det var Austrått som var eier av området, og i jordeboka fra 1726 er Nils Stallvika oppført med 2 ort og 16 skilling i grasleie av Ramsbakken og 1 ort av Pettersvika. Dessuten skulle adelsgården Austrått ha 6 skilling i fôrpenger og 12 skilling i treskepenger som kompensasjon for pliktarbeid.

Seinere var det vågabygger og ørlendinger som brukte Ramsbakken. Jordeboka for Austrått forteller at Torber Iversen Høvågen fra 1776 betalte 1 daler årlig for bruken av engslættet Ramsbakken. I 1804 brukte Jakob Torbersen halvdelen og betalte i alt 2 daler årlig for plassen inklusive beite. Fra 1831 var det Nils Ottarsbu og Ingebrigt Kalvå

som brukte Ramsbakken for 3 spesidaler årlig, seinere betalte Jakob Ingebrigtsen fram til 1858.

I 1863 ble Ramsbakken og Pettersvika utskilt fra Varghiet, da eieren Christian Throne Holtermann hadde solgt denne delen av gården til Johan Erik Larsen og Ole og Kristoffer Simonsønner Foss i Vågen. Det var et stort område som ble fradelt, hele vestsida av Nordelva fra Pettersvika i grensa mot Duskardet opp til østenden av Luna i Nordelva i merket mot Nordsetra ifølge et forlik i 1806. Merket gikk så over Hammardalsfjellet og Hammardalsvatnet slik at det øvre Høgsetvatnet ble liggende innafor det fradelte området. Fra utløpet av vatnet gikk merket til et skard eller en liten dal i Pettersviklia ovenfor tjønna hvor Fusslibekken har sitt utløp. Så gikk grensa i rett linje til nordenden av Almtjønna der Duskardet støtte imot, og ned til Stjørnfjorden slik som bestemt i forlik av 8.8.1808. Selgeren hadde forbeholdt seg rett til å sette dam i Høgsetvatnet og i tjønna i Pettersviklia ved utløpet av Fusslibekken.

Skylddelingsmennene fant at den fradelte parten skulle ha ei skyld som tilsvarte 1/10 av Varghiets skyld. Kristoffer Haldorsen i Naustvika og kone skulle fortsatt ha rett til å bruke setra ovenfor Ramsbakken på samme betingelser og mot samme avgift som var bestemt i 1859.

Matrikuleringskommisjonen av 1863 oppfører Johan Erik Larsen og Ole og Kristoffer Simonsønner Foss som eiere av lnr 259b Varghiet (Pettersvika og Ramsbakken) med skyld 21 skilling. Her var ikke åker og dyrka eng, men stedet ble brukt som seter. Det var fjellendt og lite framkommelig. På de to setervollene og på utslåttene kunne det høstes ca 12 lass høy som brukerne førte heim. Der ble holdt 2 kyr. Hamnegangen var utmerket, men vanskelig. Der var en ganske betydelig skog, men den var for det meste utilgjengelig. Det var også en betydelig lauvskog. Bruket grensa til sjøen, men det var 1 mil til vei. Stedet var i høyeste grad tungbrukt.

På nordsida av Pettersvikskardet var det seter. Først på 1800-tallet var det uenighet mellom eieren av Varghiet, Holtermann, og Mikkel Duskardet om bruk av setra. Fra 1827 betalte Tomas Sandøya 1 daler og 1 ort for å bruke setra, og i 1839 overtok sønnen Ole bruken, som i alle fall varte til 1858.

I 1880 ble Pettersvika og Ramsbakken delt mellom eierne slik at Kristian Pettersvik, sønn av Johan Erik Larsen, fikk halvdelen av eiendommen og Ole Simonsen Foss m fl den andre halvdelen. Først ble det avdelt 3 teiger til Kristian Pettersvik, en omkring Pettersvika fra Duskardgrensa til Keila, en midtre teig fra vestenden av Ramsbakktjønna til østenden av Teinøya og fra østenden av Ramsbakktjønna etter en liten bekk til et berg nedenfor Finnkjerringberget, mens den tredje teigen gikk fra dammen i søndre Høgsetvatnet etter østsida til en bekk som gikk ned i sørenden av vatnet og etter låglendet ned til Luna og det østre merket var i samsvar med forliket fra 1806 og delinga i 1863. Øvrige del av eiendommen tilfalt Ole S Foss m fl.

Setervollen på Ramsbakksetra ble delt på langs fra en stor stein i bekken skrått inn for seterstua og til skorsteinen og så nedover etter oppsatte steiner. Kristian Pettersvik fikk sørdelen, men fikk plass til sommerfjøs på nordparten. Teinøya ble delt på tvers etter ei stor jordrein, der Kristian fikk vestdelen. Litløra eller den sørvestre del av Keiløra som ved middels flo var omflødd tilhørte Kristian Pettersvik. Begge parter hadde rett til demning i Ramsbakktjønna og fri fløyting unntatt i beitetida fra 24. mai til 12. august. I teig nr. 3 eller Hammerdalsteigen hadde Ole S Foss m fl rett til halve utslåtten. Landslott av sild- og laksfiske og inntekt av saga skulle være som det var. Ellers skulle kjente og ukjente herligheter deles med det halve på hver part.

Det første bruket som ble fradelt Pettersvika, var det seinere bnr 4, Almtjønnholmen, som byggmester Jacob Digre hadde kjøpt av Kristian Pettersvik i 1883. Digre kjøpte i 1885 et skogstykke som hadde tilhørt Ole og Karl Naustvika, men her fulgte ikke grunn og hamnegang med. Som et resultat av flere kjøp av teiger innenfor Ramsbakkens område ble det i 1909 holdt ei skylddelingsforretning der alle teigene ble fradelt og gitt egne bruksnummer.

Nå var A/S Jacob Digre blitt eier av bnr 3 Ramsbakken, og de bruk som ble fradelt, var bnr 5. Breili eier Edvard E Breivik, bnr 6 Sæterli eier Peter O Nøstvik, bnr 7 Granli eier Mons Monsen, bnr 8 Nordli eier Bergitte Nordvik, bnr 9 Lundalen eier L Lilleli, bnr 10 Stegan eier Ingeborg Brusve, bnr 11 Stegalia eier Elen K Vågen, bnr 12 Måsli eier M Bjerkager, bnr 13 Brattland eier Ole Nordvik og bnr 14 Teinøytåa eier Anton Bredesen. Av disse nye bruka eier i dag Varghiet skoger bnr 7,8 og 13.

Det er lenge sia det var seterdrift i Ramsbakken. Edvard Hov registrerte i 1934 setre i Stjørna. Om den setra som Naustvika hadde der, sier han at den ble nedlagt for 50-60 år sia. Ennå kan vi se murer etter seterhusa der. Men om det ikke var seterdrift ble det høsta fôr i området. Så seint som etter krigen slo de gras på Øra, delvis sjøgras, pakka det i sekker og rodde det heim til Naustvika, der det ble tørka og brukt til kufôr. Det var også skogsdrift i noen av teigene.

Ramsløk. Blada ligner litt på liljekonvall. Fra Wikipedia

Doktor Jan Adolf Sauer

Av Inger-Lisa Lillemo

Dr. Jan Adolf Sauer (1902-1965) Foto tilhører forfatteren

Hvem husker vel ikke doktor Sauer! Han var født i Stathelle 17. juli 1902 og død i Bjugn 9. januar 1965. Han kom til Bjugn i 1938, og var distriktslege der i 25 år.

Når det var «skoleundersøkelse», det vil si helseundersøkelse på skolen, og han kom i den svære ulveskinnspelsen sin, var vi livredde. Vi ble kommandert til å sitte i gulvet på klasserommet så vi ikke skulle falle og slå oss når «besvimelsen» kom over oss. Det var «priket» og BCG sprøyte, fæle ting du. Søster Gitte var gjerne sammen med han, men hun var gjerne litt «bisk» hun også.

Men når alt dette er sagt – han var nok en dyktig lege, med alt for stort distrikt, og dermed stort arbeidspress. Det var Wilhelm Kvalvik som kjørte doktorbåten, for det var ikke fremkommelig med bil alle steder.

Gården i Fyresdal

Doktor Sauer hadde en gård i Fyresdal. I følge en historie av Hans Borgfjord som står i Årbok for Fosen fra år 2000, var det en gård med flere hus, som ikke hadde vært bebodd på flere år, og noen av husene var i stort forfall, men doktoren lånte den bort til en familie fra Hellemsvikan i Bjugn hvor mannen var så plaget av astma at doktoren rådet han til å ta familien med seg og bosette seg et annet sted med tørrere luft, altså Fyresdal. Da familien endelig kom fram, etter tre strabasiøse uker, og kona skulle gå inn i huset, trampet hun seg rett igjennom gulvet, men en divan ble satt over hullet, så det gikk bra. Dette var en reise som skjedde mens det enda var krig i 1945.

Angell Husby, min far, og hans fetter Hans Husby, fikk i oppdrag av dr. Sauer å dra til Fyresdal og restaurere deler av husene på gården. Jeg er ikke sikker på hvilket år dette var, men det var nok like etter krigens slutt, kanskje i 1945. Pappa sa mange ganger at «kjæm du nån gång te Fyresdal, må du sjå om du finn gården hass Sauer»

Så i 2004 ble det endelig tur til Fyresdal. Vi skulle besøke noen venner der, og selvfølgelig ble det spørsmål om de visste om Dr. Sauers gård. Det gjorde de, og vi dro i vei for å se på den. Vi var veldig heldige, for akkurat da var den eldste sønnen Ketil Sauer og kona Kirsten-Mari der på ferie.

Det var en del forfall på gården, men stabburet var nylig restaurert, og nå sto fjøset for tur. Gården er fredet, så der kunne ingenting gjøres uten riksantikvarens tillatelse. Den store hovedbygningen var godt bevart, men det som var veldig spesielt, syntes vi, var at den var malt rosa! Det har iallfall vi aldri sett før.

Den rosafarga hovedbygningen. Foto forfatteren

Et lite stykke fra selve tunet lå et annet hus, et størhus eller mastu, og det var nok der familien fra Bjugn bodde og sikkert Pappa og Hans også. Ketil hadde bygget et nytt hus på gården for seg og sine.

Vanligvis ga de ingen omvisning i hovedhuset, men de gjorde et unntak for oss. Pappa hadde flere bilder fra da de var der og jobbet, Ketil husket godt de karene fra Fosen, og han syntes det var artig å se de gamle bildene, derfor var det litt spesielt å kunne finne igjen motivene.

Himmelsenga med kopper. Foto forfatteren

På et av loftene sto ei stor himmelseng hvor «taket» på sengen var laget som «trappeavsatser». Der sto det masse gamle kopper på Pappas bilde, nå sto bare noen få der. Taket i rommet var rosemalt, og fru Kirsten fortalte at hun var i ferd med å ødelegge hele taket ha hun skulle vaske rundt en gang. Heldigvis kom gamle fru Sauer og fikk stoppet henne, for det var bare vannmaling

Riksantikvaren ble kontaktet og da kom det noen derfra som gjorde rent taket. De brukte formloff som de delte opp og strøk over det rosemalte taket. Det var veldig effektivt fikk vi høre.

Rosemaling i himlingen. Foto forfatteren

Det var en spesiell atmosfære i den gamle hovedbygningen. Kjetil fortalte flere historier som han hadde hørt som barn fra gamle dager, og ikke alle var det en kan kalle «stuerene».

Snekkerkurs på Selnes

Vi har navna på 12 av de 13 deltakerne. Lærer Svardalsås i midten i lys dress. Deltakere: Jørund Dahlen, Ola E. Refsnes, Olaf Selnes, John Selnes, Noralf Dahlen, Anton Frengen, Trygve Skråstad, Einar Dahlen, Jakob Frengen, Anton Dalemo, Yngvar Hagen. Kleskoden var mørk dress, slips og hvitt lommetørkle i brystlomma.

Grunnlovsforening i Stjørna

Fra Skjørnen skrives til Aftenbladet 20. des. 1883:

Herr Redaktør!

Det vil kanskje ikke være helt uten interesse for deres blads lesere å få noen ord fra Skjørnen, derfor meddeles følgende: Mandag den 19de desember var samlet i Mælans skolehus omtrent 150 mann til politisk møte.

Herrene Kaptein Gregersen og Løytnant Høitomt kom med dampskipet «Bjørnen» fra Trondhjem for å overvære møtet. Kaptein Gregersen holdt et foredrag over den politiske tilstand i vårt land, og som han opplyste oss om på en sjelden tydelig og klar måte. Deretter ble forsamlingen oppfordret flere ganger til å uttale seg, og da ingen forlangte ordet, ble det gitt til løytnant Høitomt, som i sitt foredrag berørte flere av tidens «brennende spørsmål» i vårt land. Disse ble behandlede på en slik måte, klart og opplysende, at enhver, som ville, måtte fatte og forstå sannheten.

Forsamlingen oppfordres atter til å uttale seg. Da bad en om, at de steder i grunnloven, som tillagde Kongen «veto» eller «absolutt veto» måtte bli opplest. Kaptein Gregersen oppleste et par paragrafer, og uttalte noen ord så klart og tydelig, at ingen flere lignende spørsmål fremkom.

Derpå opplestes følgende adresse til den norske regjering: «Undertegnede innvånere av Skjørnen, som er av den mening, at grunnloven ikke kan forandres uten at begge statsmakter er enig, tillater vi oss herved, å uttale vår takk til den norske regjering for den fasthet den har vernet om vår forfatning». Derpå spurtes om noen av forsamlingen ville påtegne adressen. Det tegnet seg 58, hvorav 35 gårdbrukere.

Derpå opplestes følgende: Undertegnede erklærer herved å danne en konstitusjonell grunnlovsforening, som slutter seg til grunnlovsforeningen i Trondhjem. Foreningen bærer navnet «Grundlovsforeningen i Skjørnen». Til å forberede statuetter for den således dannet forening og inntil videre å fungere som foreningens bestyrelse velges en komite. Deretter tegnet seg omtrent det samme antall som på adressen.

Til midlertidig bestyrelse valgtes: Lærer Svebak, medhjelper gårdbruker. Jens P Selnes, representant Peder I Fisdal, skolekommisjonsmedlem Peter P Huseby og ligningsmann Johan Kr. Dybvik.

Da tiden var så langt fremskreden og ingen forlangte ordet avsluttet møtet med noen ord, - etter forsamlingens enstemmige vedtagelse – med takk til herrene fra Trondhjem, som hadde, ikke bare overvært møtet, men ved sin dyktighet oppklart mange ting, som hittil for mange har vært uforståelige og uklare.

Mælan skole hvor møtet ble holdt

Kommentarer ved Per Husby:

Bakgrunnen for saken som ble behandlet på dette møtet var striden mellom kong Oskar II og Det norske Storting. Fram til 1884 var det kongen som utpekte regjeringen (kongens råd) etter grunnloven. Stortinget behandlet sakene som de fikk fra kongen og regjeringen hadde ikke anledning til å møte i Stortinget.

Stortingsflertallet med Venstre i spissen fremmet forslag om grunnlovsendring i 1872 slik at den norske regjeringen kunne møte i Stortinget og debattere sakene og at regjeringen måtte ha et flertall i Stortinget bak seg.

Kongen nektet og for tredje gang i 1884 fremmet stortingsflertallet grunnlovsforslaget. Regjeringen ble da felt og Kongen ga seg og Norge fikk innført parlamentarismen. («All makt i denne sal» slik Johan Sverdrup formulerte det).

Det er klart at de to offiserene på møtet på Mælan tilhørte høyresiden politisk og at «Grundlovsforeningen i Skjørnen» støttet regjeringen som ikke ønsket at Stortinget skulle få mer makt.

Hvordan det gikk med foreningen er uklart. Det er mye som tyder på at virksomheten ble nedlagt da Stortinget fikk sin vilje igjennom og kong Oskar II ga etter. Regjeringen med statsminister Selmer ble ved riksrett fradømt sine embeter og gikk av. Dermed hadde dens støttespillere tapt.

De som utgjorde den midlertidige bestyrelse av grunnlovsforeningen var kjente menn i bygda:

Lærer Ole Hansen Svebak (1824-1908) var gift med Marit Sivertsdtr Uvsløkken fra Rennebu. (hun hadde flere søsken som ble gift i Stjørna). De eide gården Hafella og bodde der til de flyttet til sønnen Sivert Svebakk i Fevåg som pensjonister.

Gårdbruker Jens Pedersen Selnes (1829-1905) var gift med Birgitte J. Grønningen fra Lensvik. Han var gårdbruker på Selnes 147/1.

Gårdbruker Peder Ingebrigtsen Fiksdal (1842-1916) var gift med Johanna Johansdtr og i 2. ekteskap Lovise Larsdatter. Han overtok gården Fisdal 152/1 etter sin far i 1863, men solgte den i 1887 til Simon Fiksdal og flyttet til Ervik på Frøya og tok slektsnavnet Ervik.

Gårdbruker Peter Paulsen Husby (1829-1917) var gift med Anne Andersdtr. De hadde 11 barn, sønnen Johannes P. Husby var lærer på Mælan i mange år. Peter drev gården Husby ytre 154/4 fra 1869 til 1916 til sønnen Anders overtok.

Husmann Johan Kristoffersen Dybvik (1836-1902) var født i Rissa og husmann og smed på plass under 2 av Juvikgårdene. Han var gift med Gurine Tomasdtr og de hadde 4 barn.

«Balladen om Husby-drapet»

Av Inger-Lisa Lillemo

Det er sikkert vel kjent for mange at det var et brutalt drap på Husby for mange, mange år siden. En løsgjenger ved navn Laurits Winter skal i lag med en mann fra Rødsjøen og kona på Husby, Barbro Lauritsdatter, strypte Barbros mann Hans Hansen. Sagnet sier at karene hadde godhug til kona på Husby. Dette skal ha skjedd en gang rundt år 1633. De ble alle tre henrettet for dette.

Om denne hendelsen skrev lærer Arnulv Bergstrøm en ballade i 2003. Han har også laget melodien. Balladen ble «urframført» av Tore Otterstad med musikere på årsmøtet i Fosen historielag i Fritun i Sørfjorden i 2016. Nærmere om drapet kan leses i Årbok for Fosen 1970 side 18 – 27.

På Husbygår`n der budd et par, det e læng, læng sia no
Og kona mesligt mann`sin my, kontakten va itj go`
Det gikk sålangt, hu ønska`n dau, det va idde`n hu ha fått
Fekk med sæ to frå Rødsjøn, og dæm tenkt ut et komplott.

Dem bora hol igjenna vegg, det va gjømt så ingen såg
Ved senga munna holet ut, presis der mannen låg.
Da mannen væl va sovna, gjenna holet kom et tau
Hu smatt ei bukt rundt mann`sin hals, dæm dro te han va dau

Så tok dem med sæ kroppen langt frå folk og gjømt`en vekk
Ein hallar oppi fjellet, la på stein over ein sprekk
Og etterpå i fjæra skauv dæm båten hass frå land
Skoll sjå ut da, som han va gått i sjø`n, den stakkars mann

Men det va ein som hadd fulgt med, han ha`sett alt som va skjedd
Ein tjenest`gut vesst alt i hop, no va han bleik og redd
Ein smed, han skjønt kor landet låg, sa te guten: Hør på mæ:
Fortæl kor dem ha gjømt` en hen: Ein kniv æ gjær te dæ

Men guten nekta, sa han vesst itj nåkka om det der
Og sme`n, han tenkt med sæ at: Æ ska finn ut tå det her
Så smeden gjor te kniven læll, den va kvass og blank og fin
Så sa han: Vis mæ veien no, for da e kniven din

Da konn itj guten bærg sæ, han tok kniven, sa: Bli med
Og liket fann dem, sme`n han sa: No ska du snart få fred.
Og lensmann`kom og fekk forklart koss det heile hang i hop
Han arrestert og ført vekk tre, te nekting, skrik og rop

Og straffa, den vart streng, vart dømt frå livet, alle tre
Med hjul og stegle, øks og sverd – på Refsnes skoll det skje
I brøstet banka hjerte hardt, på dem tre som vart ført fram
Det skoll itj slå my lenger no, men blø te spott og skam

Så karan som va med, dæm mesta hauet begge to
Og likens så, for sverd, fru Husby. Overalt va blod
Seks daler for kvart mannfolk, det va mestermann`sin pris
For frua tok`en fire, det va bøddelen sett vis

På Stekkelsteinan sto te skrekk oppå påla der, tre hau
Med liv mot liv skoll drapsmenn bøt, no va dem all tre dau
Tre hau, dem tørka sakte, der dem sto for vær og vind
På rotna skalla blafra hår, snart va dem skinn og bein

Om Husbydrapet e det blitt fortalt i mang, mang år
Historia med dramatikk har alltid gode kår
Kan herre lær oss nåkka no i dag, så må det bli
Gjær itj`nå ondt – gjær mytji godt, vær ærlig sann og fri.

Mestertyven Jens Amundsen Fenstad og Stjørna

Av Per Husby

Jens Amundsen Fenstad (1778-1825) fra Stadsbygd var berømt som tyv og for å lage falske pengesedler. Han hadde også tilknytning til Stjørna på flere måter.

Jens ble født på Fenstad på Stadsbygd. Foreldrene var Amund Olsen Fenstad og Anne Torgersdatter Skei. Han ble gift i 1801 med Johanne Nilsdatter (1779-), foreldrene hennes var Nils Andersen og Marit Jonsdatter som kom fra Enebakk og Ringset i Skaugdalen, men de var bosatt på Orkanger da Johanna ble født. Johanna ble satt ut i tjeneste på Buan på Stadsbygd og ble der kjent med Jens.

Det var ikke framtid for familien på Stadsbygd og de dro derfor til Hitra og videre til Frøya hvor de kjøpte et bruk på Inntian. Lån fikk de av lokale kapitalister. Det gikk nok ikke så bra og Jens ble stevnet for tyveri og gjeld. Derfor reiste de til Orkanger der konas foreldre bodde.

Det ble ikke likere der og ferden gikk tilbake til Stadsbygd der de losjerte hos familien.
Nå fortsatte tyveriene og Jens ble anmeldt av faren for å ha stjålet fiskegarn. Det førte til den første arrestasjon, men det var ikke greit å finne bevis så han ble sluppet fri. Så kom det opp flere saker og i 1808 ble han dømt til 6 måneders straffarbeid på «Trondhiems Tugt- og Forbædrings-Huuse».

Postkort fra Vågen tidlig 1900-tallet

På tyveritokt i Stjørna

I 1812 var det kommet flere klager over at ting var stjålet og at det var grunn til å mistenke den straffedømte Jens Fenstad. Flere vitnet om varer som var stjålet, men Jens innrømmet ikke noe av det som ble sagt. Derimot innrømmet han at han hadde stjålet fiskesnører og de var hos hans svoger Ole Jensen Stilleberget i Stjørna da han hadde vært siste vinter i Høvågen på fiske. Hvordan svogerskapet henger sammen er vanskelig å finne ut.

Omsider tilstod han også å ha stjålet 3 halvbrukte sildegarn fra Niels Benjaminsen Høvågen som han hadde solgt til en orkdaling.

Niels Høvågen ble innkalt som vitne og kunne fortelle at han var frastjålet ikke mindre enn 10 sildegarn og 5 iler som hadde stått i sjøen. Jens innrømmet å ha stjålet 5 garn og at de hadde blitt solgt til Even Gafset. Han hevdet at Jens hadde sagt at han solgte garna for sin bror.

Fiskesnørene var ikke hos Ole Stilleberget, men var blitt solgt i Orkdalen måtte Jens innrømme. Han måtte også innrømme at han hadde stjålet de 10 garna og 5 ilene fra Niels Høvågen og solgt også dem i Orkdalen. De to stjørnværingene fant imidlertid mesteparten av utstyret sitt på Stadsbygd.

Sorenskriveren mente det var underlig at folk kjøpte noe fra Jens Fenstad når de visste om hans tyveri. Lensmannen fikk også problemer med å forklare seg da det kom fram at Jens hadde undertegnet et dokument der han forpliktet seg til å betale lensmannen 100 riksdaler for et seil han hadde tatt. Sorenskriveren mente dette var betaling til lensmannen for ikke å gå videre med saken.

Bror i Nordfjorden

På strandstedet Bryggvollen ved Indreråkvågen bodde ved folketellingen 1801 Ole Amundsen Fenstad og Anne Andersdatter, begge fra Stadsbygd med sønnene Amund og Anders. Paret var blitt gift i 1794 på Stadsbygd. Ole var fisker, men døde allerede 1. juledag 1805, samme år som de fikk datteren Anne.

Fattigdommen var stor og Ole ble ført til Stadsbygd for å begraves og datteren Anne for å døpes. Enka ble gift på Stadsbygd og barna voks opp der. Stua på Bryggvollen, fiskeutstyr og noe klær ble solgt på auksjon.

At mestertyven Jens Fenstad fant å komme til Råkvåg noen år senere kan ha sammenheng med at broren hadde bodd der og hadde fortalt om stedet.

Arrest, rømming, forfalskning og flere tyveri
Endskapen på dette ble at Jens Fenstad ble satt i arrest i Trondheim til endelig dom kunne felles. Dette tok tid og Jens rømte og bega seg til Stadsbygd hvor han ble fanget på nytt.

Før han ble tatt hadde han oppholdt seg på en gård der han hadde produsert falske sedler for til sammen 75 riksdaler. Kunsten hevdet Jens han hadde lært på Tukthuset i 1808 av en medfange.

At Jens Fenstad lyktes med forfalskningen skyldes nok både at folk ikke var vant til pengesedler og mange ikke kunne lese. En gang Jens var på rømmen kom han til en kone som ikke ville slippe han inn hvis han ikke hadde pass eller skriftlig bevis på hvem han var. Jens skrev ned et dikt på et ark og kom tilbake og viste kona. Jo, da var det greit for hun kunne nok ikke lese det som stod på arket.

Jens Fenstad fortsatte sin forbryterkarriere og var inn og ut av fengsel og på flukt fra øvrigheta. En gang var han sammen med en medfange på Olsøy i Skaugdalen der det gjorde innbrudd på stabburet. Der tok de med rifle og krutt, klær av mange slag, men det var lite mat da det var sommer. De bega seg videre til Olsøysetra på matleit og videre til Stjørna hvor de stjal en «halvbrukt» færing fra Kristoffer Ramsvika. Trøsten for eieren var at han året etter kunne hente den hos Stor-Anders i Ila i Trondheim. Der måtte han betale bergingslønn for båten.

Fengsel, dødsdommer, benådning, så er det slutt
Jens Fenstad satt i fengsel flere ganger og satt sammen med den tids kjendiser, blant andre Gjest Bårdsen. Da landets økonomi var dårlig ble det sett på som en meget alvorlig forbrytelse å lage falske penger som kunne gi dødsdom. Til sammen ble Jens Fenstad dømt til døden 4 ganger av Norges høyesterett, i 1819, i 1820. i 1822 og i 1825. Det har ingen senere blitt. De 3 første gangene ble han benådet av kong Carl Johan som omgjorde dommene til livsvarig fengsel, men Jens Fenstad rømte hver gang. Den 4. gangen ble dommen stående og 9. november 1825 ble Jens Fenstad henrettet ved halshogging på retterstedet Nordnespynten i Bergen.

Opplysningene til denne historia har jeg fra:
Audun Dybdahl: Jens Fenstad. Falskmynter på sin hals
Kristoffer Rein: Bygdebok for Stadsbygd. Bind 2
Eilert Bjørkvik: Notater om Indreråk.

Ettøringen og jakten på den store gevinsten

Av Alfred Skoglund

I guttedagene var det vanlig å ikke ha så mye å rutte med, men jeg kan ikke huske at dette gikk utover hverken humør eller nattesøvn. Da jeg forleden kom over en (tom) haglpatron, ble mine tanker fyldt av de spede guttedager.

Å kaste på stikka, var en årlig foreteelse, hver vår, når den første barflekk kom til syne, ble dette nesten en daglig geskjeft. Det her kunne foregå flere steder, men nedafor Litlmon var en yndet plass, hvor vi sloss om potta.

Ole Petter Lillemo (Olepetter) var en god (voksen) kamerat for oss, han var også ivrig på dette. Han var en reinhårig kar, og han passet på så alt gikk for seg på ærlig vis. Olepetter var vår mentor, sterk i klypa som han var, følte vi stor respekt for han.

Det er i denne forbindelse at ovennevnte haglpatron kommer inn, den var som skapt for 1-øringer. Denne fungerte da som min pengepong, hvor ettøringer, både av jern og kobber, ble oppbevart. Etter hvert ble både 2, 5 og 10- øringer brukt, om dette skulle foregå i dag, ville vel både 1o og 20-kroner sust gjennom lufta.

Etter noen år, ble noen av oss gutta involvert (lurt) inn i et pokerlag, her bestod «grunnstammen» av godt (garva) voksne. Dette foregikk stort sett i det som fungerte som spise-/serveringsrom i skytterhuset, her var bl.a. serveringsluke mot selve salen.

Det fulgte jo en del spenning med i denne «leken», og lett for en pjokk å bli dratt med. Geskjeften skulle holdes unna offentligheten, og for all del, så måtte ihvertfall de hjemme ikke få vite noe. Det kunne føles gildt å rusle heimover med lomma full av 10 og 25 ører, i motsatt fall, var en ikke høg i hatten, når de ørene en startet med var forsvunnet i «leken».

Dette rommet ble for kaldt for vinterbruk, så at «leken» døde ut litt etter hvert, min interesse for poker dabbet også av, for dette kunne også utarte seg ved språkbruk som var noe uvant for meg. Nok om det, prøvd er prøvd!

Men minnet om Olepetter, samt å kaste på stikka, det har jeg nok med meg mens jeg lever, en prektig «original» og en minnerik lek.

Bærøys fiskematfabrikk.

Av Bjarne J. M. Selnes.

En tid før krigen kjøpte Håkon Bærøy en tomt som ligger ved veien i svingen mellom Hafella og Båtvika. På grunn av krigen ble det ikke noe husbygging før etter krigen. Den nye heimen fikk navnet "Fjellheim", og familien besto av Jenny (f. Skårstad) og Håkon samt deres 7 barn..

Håkon Bærøy, 1911-1977 og kona Jenny, 1910-1982. Utlånt av sønnen, Paul Ivar Bærøy, Valdres

Noen år senere bestemte de seg for å starte fiskematfabrikk i kjelleren. Men der var det lavt under taket, og i 1954-55 gravde de ut kjelleren og senket gulvet omkring en halv meter og støpte gulv og delte opp kjelleren. Det var et stort arbeide å grave for hånd i den steinharde leira med stein. Den utgravde massen ble jevnet ut til en større plen.

Villaen. En kan se massene etter utgravingen fra kjelleren. (Bildet er hentet fra "Norges bebyggelse", trykket 1957, men bildet er vel tatt noe før.)

Omsider var jobben gjort og maskiner og utstyr for fiskematproduksjon ble innkjøpt etter hvert. Det var komfyr, stor stekepanne, 2 mixmastere, vannbad, vekt m. m.

De begynte i det små, og Jenny sto for fiskematproduksjonen og Håkon fisket fisken med line fra egen båt. Som agn brukte han stort sett mark, som ble gravet på leiret i Selnesbukta ved "Dompen", eller også på leiret i Fevåg. Dette måtte selvfølgelig gjøres da det var lav sjø. I mørketiden kunne det være fjære sjø tidlig om morgenen mens det enda var mørkt. Jan, deres sønn, forteller at han var med flere ganger med Petromax, for å lyse opp og finne "marktuvene" på leiret! De brukte også blåskjell til agn. Hvis det var sild å få tak i, brukte de også det, men mark var best, den satt godt på anglene. Bærøy hadde også egen reketrål og fisket reker som han solgte, men noe gikk også til agn. På denne tiden fikk de lagt inn telefon.

Her kan jeg nevne at jeg og Jan var gode skolekamerater, og jeg ordnet en enkel telefonforbindelse mellom meg i Gangstøa og Jan, et par år tidligere, i 1953. Det var en strekning på ca. 1,5 km, og ledningen hang i luftstrekk over Båtvika og gikk i en stikkrenne under selve riksveien.

Motorbåten som Bærøy hadde het "Prøven". Den var 28 fot lang og var bygget i 1933, og hadde motor av merket Heimdal på 7 HK. Denne brukte han og fisket fra i starten. Etter hvert fikk de fisk fra Stokkøya og senere fikk de fisk fra Trondheim, sendt med godsruta og rutebilen.

Av fiskemat lagde de store og små fiskeboller, fiskepudding og fiskekaker. De kjøpte melk hos Agnes Selnes, som hadde melkeutsalg i Nystua på denne tiden. Ellers kjøpte de mel, salt og krydder etc. hos O. H. Stallvik. Til hver jul fikk de tak i tørrfisk fra Stokkøya, som de lutet og solgte.

I produksjonen var foruten Jenny, også innleide. Det var Agnes Selnes og datteren Else, Magnhild Nilsen Selnes og innimellom også Margit Hagen.

Bærøy syklet i starten rundt og solgte de ferdige produktene på en trampsykkel med bagasjekurv foran og bagasjebrett bak. Han syklet den gang på grusveien rundt til forskjellige steder, og han syklet faktisk helt til Ny Jord og Gjølga og solgte fiskemat! Tur retur er det en strekning på nærmere 8 mil! Senere anskaffet han en trehjuls motorsykkel med platt. Den var av merket "Tempo" med "Villers" motor. Han hadde nå faste kunder i hele Stjørna. Til Gjølga kjørte han på faste dager. De leverte også til "Blåkafeen" ved Rødsjøen. På 60-tallet leverte de også fiskemat til Samvirkelaget i Lysøysund.

Håkon Bærøy hadde også i mange år fiskeoppsyn om somrene med at kilnøtene for laks var stengt i helgene. Han brukte sin egen båt til dette oppdraget, men var også med i et fly noen ganger og kontrollerte nøtene fra luften. Bærøy var også medlem i skoletilsynet en tid. - Fiskematfabrikken drev de til først på 1970-tallet, da var helsen til både Jenny og Håkon ikke så bra.

Villaen, tatt ca. 2011.
Utlånt av Paul Ivar Bærøy, Valdres.

I 1979 ble eiendommen solgt til datteren, Aud. Hun og ektemannen Alf Hårsaker hadde den til 2006, da den ble solgt ut av slekten. Aud forteller at da Alf ryddet i kjelleren, ble utstyret til fiskemateproduksjonen kastet i den gamle brønnen og gravd ned! Nå hadde de vann fra det offentlige vannverket.

3. rekke (fra venstre): Jan Bærøy, Sverre Hårberg, Jomar Dahlen, Oddny Selnes, Inger Kristine Eriksen, Aud Bærøy, Randi Johansen, Guri Sandvik

2. rekke (fra venstre): Bjarne Selnes, Erling Pedersen, Jan Kjeldsli, Odd Skårstad, Else Selnes, Randi Selnes, Einride Husby, Bjørn Eriksen

1. rekke (fra venstre): Laila Erika Selnes, Kirsten Hassel, Helen Bærøy, Astri Selnes, Elbjørg Buan, Jorid Refsnes, Mildrid Husby, Hjørdis Eriksen, Mary Strand

(Bildet tatt 17. Mai 1953 av Noralf Dahlen)

Historia om et brev

Av Eilif Rødsjø

Dette brevet ble funnet ved en tilfeldighet. Morten Mølrup Fenstad, som bl.a. samler på frimerker, fikk på nettet se et frimerke som var stemplet Husbysjøen 4.januar 1944. Han hadde noen med stempel fra før, men tenkte at dette frimerket ville han ha. Da konvolutten med frimerket kom, viste det seg at det var et fire sider langt brev som min bestefar hadde skrevet som lå inni. Han hadde stilet brevet til Fru Alma Sjøgren, Evje, Lisleby. Hvem dette er er uvisst for oss, kanskje det var en sykepleierske. I brevet sto det følgende:

Rødsjø, 30.12.43.

Fru Alma Sjøgren, Evje, Lisleby.

God dag, til lykke med Julen og det nye år. Skal i dag, på min hustrus vegne svare på brev og julekort.

Pauline er død, hun døde 26. oktober kl. 4.30 om morgen, stille og rolig, og meget tilfreds med døden da hun havde store smerter. Vi måte reise hver 14. dag til byen for hun ble så utsvellende, først etter at hun kom hjem var hun riktig kjekk, men efter at vannmasser i maven tok til, reiste vi som sagt til Trondheim for at tappes. For det første taptes det 12 liter, men det gikk da opp og ned fra 6 til 14 liter ad hver gang.

Men den 22. september reiste vi og skulle til byen da vi skulle hvile ut hos vår eldste datter som bor ikke langt fra D.S. stoppested, (dampskipsekspedisjonen i Sørfjorden) blev hun så syk at vi kom ikke lenger for et blodkar sprang og vi måtte hente lege om natten, og fra den 22.september til den 26. oktober hadde vi legen 5 ganger og hun hadde fryktelige smerter og en stor kreftsvulst under brystet som var både stor og ond så døden var den eneste som kunne stille smerten for hende.

Det blev i år for oss en trist jul, da vi har vært gift i 34 år. Vi har 4 døtre og 2 sønner som lever. Pauline hadde fra første ekteskap 2 sønner.

De er spredt rundt omkring, men jeg har yngste sønn og yngste datter hjemme hos meg, så har jeg nest yngste datter som er gift hjemme, da dem bor her hjemme for hennes mann er sjaufør, og så bor den eldste datter 6 km hjemmefra. En datter er gift i Osen kommune ved Vingsand.

Den eldste sønn har vært gift og er for det meste hjemme, for han er enkemann og sjaufør men har så liten lyst at kjøre for tyskern og no tenker han at selge bilen.

Jeg selger visst gården til våren da alt er så trist og føler meg ikke i stand til at drive gården lenger for tiden er så trist og lang og det er vel noget som følger med når skilsmissens stund er kommen, det er noget som en ikke ved av og hvilken følelse det er før en har prøvd dette livet.

Det har alltid vært jubel og glede julaften her når alle har vært samlet til julen, men i år blev det gråt og bitre tårer da vi satt til bords. Ja, hvem vet neste julaften.

Men når en tenker på krigens herjinger som bryter frem og ødelegger hus og familieforhold så er det vel ikke bedre for disse folk så på en måte kan vi være glad at vi får ha det som det er.

Ja, De må undskylde mitt lange brev. Pauline fikk brev fra Dem i sommer, hun talte flere ganger om at skrive til Dem for hun sagde at hvis De ikke har vært der visste hun ikke hvorledes det skulle blitt med seg, men De var så trivelig at tiden svant som en drøm. Hun ønsket mange en gang at De har vært så nære at hun kunne fått en samtale med Dem. Hun talte også om at De skulle komme hit til sommeren.

Ja om Pauline er borte må De allikevel gjøre en tur hit, men ærlig sagt så er Pauline borte og heimen ikke som før, men håper at det allikevel vil rette på seg. Til slutt får jeg, på Pauline sin vegne, et tusen takk for hva De var for henne og ønsker Dem til lykke med det nye år, og ønsker Dem en god helbred.

Så til slutt fra mig en hjertelig takk for hva De var for Pauline og den vennlighet De ved brevveksling har vist henne.

Vennligst Albert A. Rødsjø, Husbysjøen.

Ved begravelsen var det 119 gjester, 48 kranser, 36 bordkaker og begravelsen vart i 2 dager, så det var mange som viste henne den siste ære.

Som bibelbud til Stjørna

Erindringer etter Ole Søraas

*Ole Larsen Søraas var født i Rissa 17.4.1845 og døde 5.10.1934. Han gikk Støren seminar 1862-63 og var så i 55 år lærer i Rissa. Han skrev en god del, både vers og prosa, og i 1924 utga han «*Selvbiografi*» med forord av skoledirektør Bernt Tomassen-Overvik. I 1920 hadde han en serie erindringer i Fosens Blad under overskriften «Fra Rissa», og det som gjengis her,* ***sto i avisa 27.2. og 10.3. 1920****. For å gjøre teksten lettere å lese, er språket tilpasset vår tids ortografi. Det som står i anførselstegn, er Søraas sine egne markeringer. Trygve Ræder har skrevet om Ole Søraas i Årbok for Fosen 1978: 95-108. Se også Terje Bratberg: Rissa bygdebok IV: 313-316.* EB

27.2.1920:

I årene 1873 og 1875 reiste jeg for Den norske Lutherstiftelse som bibelbud i Bjugn prestegjelds 3 sogn. Vekkelsen som var oppstått på Ørlandet omkring 1864 ved pastor – senere biskop – Nils Laaches virksomhet der som stiftskapellan i vakansen mellom prestene Franzen og F. B. Hansen, hadde utbredt seg til Skjørn. Her var det især 2 slekter, av hvilke mange var grepne, Foss-slekten i Nordfjorden og Husbyslekten i Sørfjorden. Det var så underlig i de dager, når religiøse og kristelige mennesker samledes om Guds ord, da var det kun på oppfordring av vennene at noen stod og holdt bønn eller holdt «en liten tale». Ingen syntes å ha trang til å komme med noe nytt eller rart og enn mindre at de ville gjøre forsøk på å agere litt «lærde».

Det var den «gamle sandhet» etter Guds ord og barnelærdommen man ville ha forkynt. Luther og Pontoppidan ble hyppig sitert. I små kaffelag gikk samtalen broderlig og livlig om det kristelige livs erfaringer under selvprøvelse etter barnelærdommen. Politikk, en målsak, en totalsak var ukjente ting blant disse gamle, og «vennerne» kunne av og til byde et glass vin. Presten lot man være i fred, men besøkte heller flittig gudstjenesten og nattverdbordet. Ikke fordi at der jo også i de dager kunne vært et eller annet å bemerke ved presten. Jeg husker f. eks. 2. påskedag 1859, da jeg som 14 år gammel gutt stod blant kirkeallmuen ved Skjørn Hegvik kirke og ventet på presten. «Nu kommer han», sa en. «Hvor er han?» spurte jeg. «Jeg hører ham der ute på veien», sa han. «Er det han som plystrer?» spurte jeg. «Ja», var svaret. En plystrende prest på kirkeveien har jeg ikke hørt verken før eller siden. Dette var hr. Rasmus Gaarder.

Han kom i kirken, kom opp på prekestolen. Han la til rette sin skrevne preken, og etter evangeliets lesning begynte han å lese og bla i den. Han brukte å bære langt hår som rakk ham ned på halsen, og var kløvet midt etter hodet. Han brukte ikke av disse «maurveier» som nå så mange «damer» ynder, idet de lar «hårveita» i en bue løpe ned over det ene øye.

Under opplesningen av prekenen i en jevn, monoton dur holdt han den ene hånd på papiret, den annen løftet han opp og fikk fatt på en hårdott, som han snodde sammen og stakk i den ene munnvik. Derpå byttet han hender og så tok han en hårdott på den annen side, snodde den sammen og stakk den i den annen munnvik; men opplesningen – prekingen – fortsatte han like godt. Der var ingen begeistring og ingen «henrivelse», og fikk folk kanskje liten veiledning, så fikk de nok neppe noen villedning. Derom hørte jeg ingen uttalelse, og folk lot gamle Gaarder i ro.

Å nei, det er så visst en mager åndsføde i en tåpelig hensynsløs, ukjærlig kritikk av presten, ofte bygget på mishørsel, misforståelse eller uvilje som ofte bunner i selvsyke, innbilninger ja endog hovmod. La oss heller utsette med kritikken, til vi forstår at presten gir os «stene for brød».

10.3.1920:

Under mitt virke i Skjørn ble det bestemt, at jeg også skulle opp til Rødsjø og ha en oppbyggelse. Forholdene der oppe var den gang så primitive, at folket ikke trodde der fantes et for meg brukbart losji for natten. Men stedets lærer fant på råd. Det var Hr. Aug. Sivertsen. Han hadde en liten skolekrets der oppe, det meste av hans skolehold falt på indre Skjørn hvor han også bodde. Han ble senere kirkesanger i Meløy og endte sine dager på sjøen der oppe. Han var sønn av Sivertsen, forhenv. klokker i Fillan. – Hans frue – nei, han hadde ikke frue knapt nok madame, ti dette var lenge før «dusinfruernes» tid – var Guru, født Pukstad, datter av gamle Nils Pukstad, en av de eldste om ikke den eldste av haugianerne i Stadsbygden.

Som sagt, Hr. Sivertsen visste råd: Han belastet sig og kone med sengklær, noe proviant og litt kjøkkentøy, og vi drog til fjells på lag som en annen klasse reisende. Kommet heropp, installerte vi oss i den lille skolestue. Oppbyggelsen skulle holdes på en av gårdene. Jeg vet ikke om det hadde været en sådan

sammenkomst der oppe før. Der kom utrolig mange folk, bl. a. også en Ole. Han satt lenge med hatten på, bøyde hodet forover og vendte det dit og hit – som om han satt og tenkte: «Ska tru, ka de ska bli av dette?» Ja da, hatten kom av, og Ola blev en oppmerksom tilhører.

Det syntes i det hele at være smått stell der oppe. Jorden lå som og fløt i vann, broer over bekker var ytterst skrøpelige, husene «stod ute», og innboet var nok meget tarvelig. Ja sådan tok det seg ut for mine øyne på Rødsjø for snart 47 år siden, men jeg tenker, at om jeg kom deropp nå, ville jeg nok finne alt satt i bedre skikk og stell. Men å få bedre rømmegrøt enn den vi fikk etter oppbyggelsen her oppe hin dag, lar sig vanskelig gjøre. Før vi nå forlater Indre Skjørn, må vi se innom på Stranden og hilse på den elskelige broder Hans Bromstad. Han virkede meget for Guds ords forkynnelse, til han fik gå «ind til hvilen».

Nu drager vi helt til Søtvik, hvor vi i Tomas G.s hus finner den beste mottagelse. Her samles mange folk om Guds ord, og husfaren deltar med bønn. Vi fikk knytte broderskap for livet. For vel 4 år siden såes vi på Sæter i Bjugn, og da skiltes vi «på gjensyn».

På reiser videre utover kan vi ikke dra Hegvik forbi. Her stod huset i gamle dager åpent for os. Husets to hjemmeværende døtre var alvorlige kristelige kvinner vel bevandret i sin barnelærdom. De ble begge siden lykkelige gifte, den ene med en lærer, den annen med en gårdbruker – begge alvorlige kristelige menn – og vårt i yngre dager knyttede søskenskap ble sterkt og varig; men er nå iallfall for den enes vedkommende avbrutt ved hendes salige hjemgang.

Tar vi nu veien til Bjugn, kan vi gjøre en avstikker bortover til Skavdalen og hilse på den stille og snille Peder. Han hadde et huskors i sin briske kone, som satte seg et merke ved en høst i sinne å gå midt gjennom naboens stående korn. Når vi nå på tilbakeveien hilser på Halvor Smaaaker, der gjorde hva han kunne for Guds ords utbredelse, tar vi nedover til Bjugn, hvor jeg tenker vi får nattely hos de vennlige Guttorms på Sæter.

Skolestua i Rødsjøen hvor Ola Søraas bodde da han holdt møte

Albert Antonsen Rødsjø (1884 – 1982) foran den gamle skolestua som lå noen få meter nedenfor hovedbygningen på gården Rødsjø gnr.159, bnr. 1.

Bildet er en kopi fra Adresseavisen og ble tatt av journalist Lars Viggen i forbindelse med åpningen av veien til gårdene og bru over elva. Viggen skrev at skolestua ikke skulle rives så lenge Albert levde og den lovnaden ble holdt selv om stua var i dårlig forfatning som bildet viser. Nedafor skolestua stod et lite uthus.

Når skolestua ble bygd er ikke helt klart, den var altså bygd da Søraas bodde der i 1875. Vi har møteboka for Rødsjø skolekrets og det første møtet er 21. februar 1907. Møtene i kretsen bestod for det meste i å velge skoletilsyn. Det siste som står skrevet i protokollen er fra 22. desember 1939. Da skriver Albert A. Rødsjø som kretsformann inn en uttalelse til Stjørna skolestyre om valg av lesebøker på skolen. Antagelig ble skole nedlagt våren 1940. PH

En selvhjulpen mann.

Av Bjarne J. M. Selnes.

Vindmøllen som Sivert Dahl bygde.
Foto: Johan A. N. Selnes.
(Arkiv nr. 743, utsnitt)

.)

Engang i slutten av 1920-årene satte gårdbruker Sivert Dahl (1869-1946) i Gangstøa opp en vindmølle sør for fjøset, som dro treskeverket. Stativet til møllen bygget han av tømmerstokker, og som "skovler" på selve møllen brukte han seilduk, som han bandt fast til møllen. Han tresket bare når det var kraftig vind fra vest! Fra møllen gikk det en reim gjennom låveveggen til treskeverket på låven. Vindmøllen ble demontert like etter krigen.

Sivert Dahl med merra "Lovise".
Foto: Johan A. N. Selnes. (Arkiv nr. 616.)

Sivert Dahl satte også opp et lite sagbruk i Borskalet ved Hafella. Her er det en liten bekk som han demmet opp og brukte som drivkraft til saga. Men det var bare i vårløsningen at det var nok vann i bekken til å drive saga.

I februar 1936 var han utsatt for et uhell, i det han under arbeide ved sitt sagbruk ble nesten helt begravet under et snøsørpe-ras. Ingen var vitne til uhellet, men på hans rop om hjelp kom heldigvis et par mann til og fikk gravet ham frem fra raset. Hadde ikke hjelpen kommet så fort, er det ikke sikkert at han hadde kommet fra det med livet i behold.

Sivert lagde også en håndrevet rasp, som han brukte til å male opp bl.a. neper med. En liten dreiebenk for tre laget han også, som han trampet rundt med en pedal.

Han drev også litt fjordfiske/kystfiske, og hadde en motorbåt i slutten av 1920-årene som het "Svana" med registerings-nummer ST 20 SN, og hadde en lengde på 34 engelske fot. Den hadde motor av merket "Grei" og var på 10 HK.

Båten "Svana" på Gangstøbukta.
Ombord kan vi se Sivert Dahl, Martha Refsnes, søstrene Berit og Ingeborg (Benna) Eilertsen og Klara Hafell. Bilde er muligens tatt en søndag. Været ser fint ut, og de skal kanskje på båttur, da sjøen ligger stille.
Foto: Johan A. N. Selnes. (Arkiv nr. 401.)

Han hadde i tillegg bl.a. en meget liten robåt, som han brukte til snørefiske. Han lå ofte på samme sted og fisket på Frengsbukta, som derfor også fikk navnet "Sivert-hålet". Plassen lå rett ut for Sørberg-nesset i Gangstøa. Han sa at båten var så liten, at når han flyttet skråa til den andre siden i munnen, merket han også at båten bikket på seg.

Stjørna herredstyre 1914-1916

Formannskapsmedlemmer:

Ordfører: Lars Bromstad
Født 10.4.1857 og døde 8.2.1935, gårdbruker på Stranda i Sørfjorden., ordfører 1911 til 1916, medlem av herredstyre i Bjugn 1896 – 1899 og Stjørna 1899 – 1907 og 1911 – 1916. Han representerte Venstre.

Viseordfører: K J Ramsvik
Født 24.8.1885 og døde 24.7.1966. Bodde i Ramsvika, gårdbruker, produsent og eksportør av sild. Aktiv på mange områder i næringslivet Stortingsrepresentant for Venstre fra 1937 til 1945, medlem av herredstyret fra 1911 til 1936, derav ordfører i 10 år. Han var medlem av fylkesrådet og formann i fylkestinget 1931 -1936.

Formannskapsmedlem Ole O Hostoen
Født 30.12.1855 i Orkdalen. Gårdbruker og skogsarbeid. Bosatt på Gjølga. Suppl til kommunestyret 1899-1901, kommunestyret 1902-1904, 1908-1910, 1914-1916. Formannskapet 1914-1916, Fattigforstander for Varghiet og Gjølga krets 1899-1901. Fattigstyret 1901, Suppl overlikning 1901

Herredsstyremedlemmer

Lars Enoksen,
Født 05.07.1859, Bosatt på Jamtgården i Fevåg, gårdbruker og fisker, Kommunestyret 1899-1901, 1908-1916, Suppl til kommunestyret 1920-1922, Oppkrever herredsskatt 1900, ligningskommisjonene 1901

Helmer Olsen Eide,
Født 08.04.1842, bosatt på Berget på Eide, Gårdbruker og fisker. Kommunestyret 1914-1916, Suppl til kommunestyret 1917-1919, Fattigforstander for Eid krets 1899-1901, Kirketilsynet 1899-1902, Lagrettemann 1900-1901, Oppkrever herredsskatt 1901

Jakob Nilsen Frengen,
Født 24.11.1871, bosatt på Frengen, gårdbruker og fisker
Suppl til kommunestyret 1911-1916, Fattigforstander for Frengen krets 1899-1901

Ola Ovesen Vollan,
Født 10.10.1879, bosatt på Vollan på Eide
Kommunestyret 1914-1919, 1926-1931, 1935-1937, formannskapet 1929-1931, 1935-1937, varaordfører 1929-1931, 1935-1937

Ove Hagen,
Født 17.05.1874, bosatt på Selnes, gårdbruker
Kommunestyret 1914-1916, 1923-1925, 1929-1931, suppl til kommunestyret 1917-1922

Tomas Nilssen,
Født 26.05.1876 i Ørland, bosatt i Søtvika. Gårdbruker.
Suppl til kommunestyret 1911-1916, 1923-1934, Kommunestyret 1917-1919, 1935-1937, suppl ligningskommisjonen 1899-1901, Vergerådet 1900-1901

Odin Olsen Foss,
Født 04.03.1874, bosatt på Råk ytre, gårdbruker og fisker
Kommunestyret 1914-1916, Oppkrever herredsskatt 1901

Johan Andersen Selnes (død 1914),
Født 19.09.1865, bosatt på Selnes 67/2, gårdbruker, var i USA 1888-1895 som laksefisker.
Suppl til kommunestyret 1905-1913, kommunestyret 1914-1916, ligningskommisjonen 1900-1901

G R Johansen.
Født 10.11.1875, bosatt Brattvik i Råkvåg. Løytnant og fisker. Suppl ligningskommisjonen 1901, Suppl til kommunestyret 1902-1904, 1911-1913. kommunestyret 1914-22, 1935-40, 1946- formannskapet 1938-40, 1946-

Varamedlemmer/Suppleanter:

Peter Johansen Indreråk,
Hans Hegvik
J A Mollan
Einar Jenssen
Sivert Frengen
Hans Bakken
Anton J Selnes
Simon Fisdal

Hulvandskog

Av Per Husby

Arbeidsplasser har alltid manglet i Stjørna. Bedrifter har kommet, men blitt lagt ned. Den bedriften som vi her skal omtale, har snart 80 år bak seg. En omskiftende tilværelse, men er fortsatt i full drift, selv om navnet ikke stemmer helt med dagens drift. Det viktigste er å stå på og finne nye muligheter.

Å finne opplysninger om hendelser og firmaets utvikling, er ikke enkelt i dag. Alle de som stod i spissen er borte og papirer om det første 50 årene er ødelagt.

I 1989 skrev Kristoffer Rein jubileumsberetning da Rissa Skogeierlag var 50 år. Han snakket med flere av de som kjente Hulvandskog godt og mye av starten til Hulvandskog er beskrevet der. Særlig er skogsdrifta de første åra omtalt.

Dette har vi hatt med i Årsheftet nr. 3 for 2007 så her blir omtalt mer det som gjelder drifta av selskapet Hulvandskog og drifta i Holvatnet generelt:

Kartet viser områdene Hulvandskog dreiv hogst. Nederst ligger Agnetlia som tilhører Reins kloster. Øverst er Sleppen og til høyre Juvatnet. Begge vatna ligger i Åfjord kommune.

Starten av selskapet Hulvandskog.

Stifterne av Hulvandskog var; stortingsmann Kristian J. Ramsvik (1885 – 1966), sønnen Rolv Ramsvik (1914 – 1989), hans svigersønn Meier Rødsjø (1912 – 1987) og gårdbruker Ingvald Husby (1903 – 1987). K. J. Ramsvik var styreleder, Meier Rødsjø daglig leder og Rolv Ramsvik regnskapsfører mv. Ingvald Husby trakk seg senere ut. Hans Bromstad var revisor i mange år.

Selskapet ble stiftet 25. nov. 1940. Formålet med selskapet var hogst, framdrift og foredling av tømmer fra Holvatnet. (Navnet Hulvand er skrevet på den gamle måte og likt slektsnavnet til etterkommerne etter Hans Andreassen Hulvand. Den offisielle skrivemåte i dag er Holvatnet).

At selskapet ble etablert samme år som krigen kom til Norge, var nok at tyskerne satte i gang store byggeaktiviteter som utbyggingen av flyplass på Ørlandet der rullebanen ble laget ved lag av plank for å få sterk nok bane til deres store bombefly. De som etablerte selskapet var nok ikke tyskervennlige da de var aktive motstandsmenn og ble arrestert og satt på Grini i siste del av krigen.

De så muligheter til å skape lønnsomme arbeidsplasser og når tyskerne betalte for å bygge opp anlegg som kunne komme til nytte uansett, så de nok ikke noe galt i å drive ut tømmer og foredle dette.

Starten var forsiktig.

Da selskapet Hulvandskog ble stiftet i november var det firmaet Ramsvik & Ingv. Husby som i 1940 var oppgitt som ansvarlige for driften i arbeidsgiver-protokollen. Det var 9 ansatte: Meier Rødsjø, Magne Rødsjø, Arne K Rødsjø, Albert K Rødsjø, Ole K Rødsjø, Helmer Sagli, Sivert Sagli, Egil Husby, Einar P Husby, og alle unntatt Meier arbeidet fra 1. november. Alle betegnes som skogsarbeidere og 5 er brødre.

Det var Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet som solgte fra de skogene de fikk med eiendommen Hulvatnet gnr. 159, bnr. 3 da de overtok rettighetene i Stjørnavassdraga. To teiger med utblinka tømmer ble kjøpt på rot i 1940 og drifta kunne starte.

I 1940 bodde Anders Rødsjø i husa på Holvass-gården og hoggerne bodde nok der. Etter hvert som hogsten ble drevet i andre områder som Agnetlia, Sleppen og Juvatnet, måtte det også bygges skogskoier. Det ble etter hvert bygd koie i Sleppen og Juvatnet.

Skogsdrifta øker på utover i krigsåra
I siste halvdel 1941 var bedriften kommet i gang som A/L Hulvandskog, og disse 13 arbeidet i perioder for bedriften ifølge arbeidsgiverprotokollen: Meier Rødsjø, Gustav Nysether, Kato Fiksdal, Helmer Sagli, Størk Enebakk, Leonhard Nordsether, Arne K Rødsjø, Ole K Rødsjø, Hjalmar Nesset, Odd Dahlberg, Oddvar Stormo, Magne K Rødsjø, Nils Sagen. Antakelig var det forberedelse til skogshogst og starten på hogsten da de fleste var ansatt fra slutten av juli. Ingen arbeidet på etterjulsvinteren.

I 1942 og 1943 var 5 mann i arbeid og utenom brødrene Rødsjø var en mann med hver etterjuls-vinter. Det tyder på at nå ble tømmeret som var hugget tidligere blitt fløytet fram. Sagingen av tømmeret skjedde enda ved leiesaging for det var flere som hadde mindre sagbruk på gårdene i Sørfjorden.

Eget sagbruk skal bygges.
I 18. august 1944 inngikk eierne av AL Hulvandskog festekontrakt med Hjalmar Jansen på Mælan på «tomt til industriell bedrift, ca. 2-3 mål for 10 år mot årlig avgift 100 kroner pr mål». Tomta lå nord for det som skulle bli den nye Mælan skole på østsiden av veien ved «Nybrua».

Samme år fikk de lån i Stjørna Sparebank på 20.000 kroner med pant i bygninger, sagbruks-maskiner, med stavskjæremaskiner, rørboremaskin og 24 HK lokomobil med festerett på bygslet grunn.

Det er merkelig at festekontrakt og låneopptak skjedde høsten 1944 for 3 av eierne ble arrestert av tyskerne i pinsehelga 1944 og de satt på Grini til freden kom i mai 1945.

Sammenholdt med hvem som var ansatte i 1944 ifølge arbeidsgiver-protokollen, ser det ut til at sagbruket starter høsten i 1944. Blant annet Kato Fiksdal som var sagmester i mesteparten av tiden det ble drevet med saging, begynte i 1944. Før dette året var det hogst og framdrift av tømmer fra Holvatnet som var virksomheten

Drifta i etterkrigsåra
Etter krigen fikk bedriften et betydelig oppsving. Det var stor etterspørsel etter trematerialer til bygge-arbeider og en viktig biproduksjon var kassestaver til produksjon av fiske- og sildkasser. Da fikk en utnyttet baken (bakhonen) av tømmerstokken.

Hogsten i Holvasseiendommen var grunnlaget for sagbruksdriften og det ble tatt ut skog rundt Holvatnet, men særlig i sidedalene mot Agnetlia, Sleppen og rundt Juvatnet. Det vanlige var hogst om vinteren, fløting om våren og saging om sommeren. De som arbeidet hos Hulvandskog var stort sett med på hele drifta. Det var en fast gjeng som gikk igjen med noe supplering etter sesongene.

Hardt arbeid og lange dager.
Meier Rødsjø var en godt likt sjef og tok tak sammen med de andre. Flere av hans brødre var med, så «Liakaran» var grunnstammen, ellers var de fleste i slekt og fra Sørfjorden. Å drive fram tømmer fra Holvatnet og områdene rundt var hardt arbeid.

De første åra var det bare manuelt arbeid. All saging skjedde med «Tigersvans». Motorsaga kom først i 1950-åra og da var den så stor og tung at den bare ble brukt til felling og noe kapping. Da tømmeret skulle fløytes var det nødvendig å ta av barken. Barkspaden kunne gå lett, men var det riktig kaldt og barken frossen, var barkinga tungt arbeid. Ikke rart at den tids gode skiløpere tok en sesong i skogen som trening.

Transporten fra skogen skjedde med hest, og tømmeret ble lagt på isen slik at det var klart for fløytinga når våren kom. Fløytinga gikk heller ikke så lett bestandig. Elvene var små og full av fosser og store steiner. Store tømmerfloker måtte slites løs til stor fare når hele tømmervasen løsnet. Over vatna måtte det legges lenser og tømmerbommen slepes ved å ro eller dras langs land.

På den tida var det vanlig med 48 timers uke. Så vanlig arbeidstid om dag var minst 8 timer og halv lørdag. Så var det å dra heim på ettermiddagen lørdag for proviantering og vask av klær.

Boforholdene ble etter hvert bra og det var med egen kokk som laget maten.

De første årene ble tømmeret fløytet til sjøen, men senere ble tømmeret tatt opp på kjerrater på Rødsjøsetra og fraktet med bil til sagbruket. En tømmerstokk ble nok handtert mange ganger før den for gjennom sirkelsaga og ble til bord og plank.

Spreke karer på vei til Juvatnet i 1952. Fra venstre Konrad Lillemo, Arvid Fiksdal, Magne Rødsjø, Johan Stormo og Olav Jansen

Mange fikk arbeid etter krigen

I 1945 var 10 mann i virksomhet fra september og ut året og nå var nok saga i gang og full drift i skogen. I 1946 var 9 mann i arbeid i januar og så i juli, men nå er det mulig at en del arbeidet på Ørlandet med tømmeret som var brukt på flyplassen. De som arbeidet der er nok registrert på Ørlandet.

I 1947 var det full drift med saging og 16 mann var ansatt i perioder. I tillegg til de som er nevnt tidligere var disse i kortere perioder fram til saga brant i 1951 innom bedriften:

Hjalmar Jansen, Arnold Husby, Ole Strand, Arne P. Lillemo, Størk Stormo, Jarle Dahlberg, Anton A. Rødsjø, Kåre Strand, Arvid Fiksdal, Hans P. Husby, Ole Jansen, Ingvald Haugen, Ole Mannvik, John K. Rødsjø, Magne Sagmyr, Jørgen Stormo, Peder Lillemo, Magne P. Lillemo, Osvald Tokstad, Arnljot Hammeren, Konrad Mannvik, Ernolf Sagli, Alf Turbekkmo, Rolf Angell, Olav Jansen, Edvind Rødsjø, Ivar Aunhaug.

Sagbruket ble populært for mange aktiviteter

Navnet Liberty (Frihet) var skrevet med store kvite bokstaver på en vegg på sagbruket. Det skjedde nok like etter krigens slutt og Anders Aune, som kom hjem fra tysk fangenskap i mai 1945, skal være opphavsmannen.

Det var spiserom på bruket og det var et populært møtested for kortspill utover kvelden og kanskje natta. Det gikk rykter om at store penger skiftet eier og noen stod i fare for å miste eiendommen.

Etter krigen var det stor byggeaktivitet og det var etterspørsel etter både høvla materialer og dører og vindu. Før sagbruket brant var det planlagt oppstart av eget snekkerverksted og Angell Husby var engasjert til arbeidet.

Sagbruket brenner

Brannen skjedde på dagtid og folk husker godt den kraftige brannen. På Mælan holdt de på med potetopptaking og potetbøttene kom til nytte, men det monnet lite da brannen fikk fort tak i de tørre materialene på bruket.

Mange kom til og hjalp til med å bære unna plank og andre materialer. Varmen var så kraftig at etter hvert måtte de trekke seg unna. Det var også lagret olje på fat som kunne eksplodere. Skaden ble derfor total og alt utstyr ble ødelagt.

Adresseavisen torsdag 6. sept. 1951

Sagbruk brent i Stjørna, skade for kr 150.000
A/L Hulvandskog Sagbruk lagt i aske

A/L Hulvandskog Sagbruk Husbysjøen i Stjørna brant i går formiddag helt ned til grunnen.

Brannen oppstod mens en holdt på å reparere kraftmaskinen i maskinhuset. Her måtte det brukes en fyrlampe og da flammen kom for nær gassen som dannet seg under svinghjulet, skjedde det en eksplosjon. Brannen bredte seg hurtig over hele sagbruket som snart var et eneste flammehav.

En sendte bud etter brannsprøyta på Agdenes befestninger, men denne var akkurat da under reparasjon og kunne ikke brukes. På selve sagbruket var det dårlig med brannslukkingsmateriell. Det eneste var en liten håndsprøyte, og bygdefolket måtte bære vann i bøtter for å forsøke å slukke. En fikk berget trematerialer for 5 – 6000 kroner.

Sagbruket var assurert for 65.000 kroner og trematerialene for 25.000 kroner. Dette dekker på langt nær skaden. Hvis en skal bygge sagbruket opp igjen som det var før brannen, vil det gå med omkring 150.000 kroner regner man.

Sagbruket eides av forhenværende stortingsmann K. J. Ramsvik, hans sønn og svigersønn Meier Rødsjø. 11 mann var beskjeftiget ved sagbruket som ble bygget i 1940. Det var i år drevet fram store mengder tømmer som lå ferdig til saging. Også dette gjør at brannen kostet sagbruket et stort tap.

Bildet er fra sagbruket til Olav Haugen. Meier Rødsjø leide sagbruket da Hulvandsskogs sagbruk ved Nybrua brann. Med på bildet: Meier Rødsjø, Kato Fiksdal, Alfred Lillemo, Arne K. Rødsjø, Olav Jansen og Ole K. Rødsjø.
Bildet tilhører Kari Nausthaug

Nytt sagbruk og full drift

I 1951 var det enda gode tider for skogsdrift og sagbruk. Det ble derfor raskt bestemt at sagbruket skulle bygges opp igjen. Tomta på Mælan var lita og det lå planer om å bygge den nye Mælan skole like ved. Derfor ble det skaffet ny tomt på Husby og Haugtun bnr. 36 ble fradelt og kjøpt i 1952.
Nå ble det satset på elektrisk drift og bygd sag med doble sagbenker og høvelmaskin. Selv om sagbruket var moderne etter den tids standard, krevde den mye manuelt arbeid og ble dyr i drift. Investeringen ble også dårlig utnyttet med korte driftssesonger.

Utover i 1950-åra skjedde det også andre endringer som påvirket lønnsomheten. Skogsdrift fra Holvatnet ble dyr; arbeidskrafta ble stadig dyrere og folk krevde fast arbeid, fløtinga krevde barking i skogen og stokkene ble skadet, særlig i Liafossene og tømmeret måtte tas opp og fraktes med bil til sagbruket.

Det var ikke enkelt å få tak i tømmer fra nærområdet. Mange hadde egne sagbruk og tok unna det som var til salgs også. De fleste gårdsbruk fikk traktor, hest ble umoderne i skogen og med forholdsvis rimelig mekanisering med vinsj og motorsag, kunne tømmer drives fram uten slit.

På midten på 1960-tallet kom også papirfabrikken på Skogn som tok unna alt tømmer som var tilgjengelig til bra priser. De fleste skogeiere kjøpte noen få aksjer i fabrikken og ble lojale leverandører.

Litt av maskinparkene til Nye Hulvandskog med gravemaskin og lastebil. I gravemaskina Arvid Fiksdal og videre Hilmar Rødsjø og Geir Fiksdal

Nye eiere og nye markeder

Hulvandskog måtte derfor se seg om etter nye markeder og valget falt på entreprenørvirksomhet. Det ble anskaffet gravemaskiner og firmaet fikk flere store oppdrag. Det ble oppdrag innen vannanlegg, veibygging, tomtegraving og transport.

De har vært fast entreprenør for det kommunale Råkvåg vannverk i mange år. De siste årene har det også drevet med uttak av stein fra de gamle bruddene i Fessdalen, stein til større murer som leveres over stort distrikt.

Det ble også endring i eierforholdene da Meier Rødsjø trakk seg ut og i 1975 ble selskapet endret fra andelslag til aksjeselskap. Eneaksjonær ble Arvid Fiksdal og i dag er det sønnen Geir som har tatt over. Med det er det tredje generasjon som er engasjert i Hulvandskog da bestefaren Kato Fiksdal var sagmester i mange år.

Anikka og Meier slik vi husker dem

Meier Rødsjø (1912 – 1987)

Meier var sjefen og den en forbinder med Hulvandskog. Han ble gift med Anikka Ramsvik (1916 – 1987) og gjennom støtten fra svigerfaren og svogeren fikk han etablert bedriften.
Han var den klare lederen selv om de som arbeidet i skogen, på sagbruket eller på anlegg var nær familie og omgangsvenner. Alle hadde respekt for han og han var alltid omgjengelig og kamerat. Han sparte seg heller ikke for å ta et tak der det trengtes.

Meier var i yngre dager en dyktig idrettsmann og deltok i flere idretter med godt resultat. Stor og sterk som sine brødre og vant til tungt arbeid. Jeg husker han tok en 50-kgs sekk med mjøl på akslene slik at den lå godt og gikk på ski fra Lakshaugan over Rødsjøvatnet og til Lia der hesten stod klar til videre transport til koia ved Juvatnet.

Anikka og Meier fikk ikke barn, men var begge aktivt med i alt organisasjonsliv i bygda og hadde stor sosial omgang.

Tømmerhogst under og etter krigen

Av Olav Rødsjø

Olav med fjordingen på vei til Juvatnet i 1952
Med på bildet er fra venstre Arvid Fiksdal, Ingrid Rødsjø, Johan Stormo, Olaf Jansen, Albert K. Rødsjø og Konrad Lillemo

Dette er en historie fra skogsarbeid inne i Holvatnet og Juvatnet under krigen. Jeg var med min bror Magne. Vi drev med tømmer og vedhogst inne i Mellomelvlia, det er der hvor Løsvasselva og Sleppelva møtes. Den gangen var jeg bare 15 år og manglet enda skjegg.

Den tiden brukte vi bare tigersvans, barkespade og øks som redskap. Så når barken i tillegg var spekt, var det et slit å være tømmerhogger på den tiden. Tenk om det har vært i dag, da hadde vi blitt arrestert for barnearbeid med farlig redskap.

Da jeg ble 17 år, lånte jeg hest heime av far min og begynte å kjøre tømmer inne ved Juvatnet sammen med min bror Meier. Jeg fikk kr 5,- pr. m3 for å kjøre det ned fra skogen og ned på Juvatnet.

Hogsten foregikk den gang fra Kårbekkdalen ovafor der hytta stod. Jeg betalte kr 6,- pr dag for lånet av hesten, og så holdt jeg hesten med maten sjøl. Det er nå artig å tenke på hvordan tida har forandret seg.

Noen år senere kjøpte jeg meg en hest fra en hestehandler Lefdal i Trondheim og starta opp med tømmerkjøring der inne.

Jeg har en artig fortelling fra en av turene dit. Da vi skulle heim, måtte vi fare om Holvassgården for isen i vatna var ikke farbar. For å komme over Sleppelva måtte vi ri på hesteryggen over elva, vi var visst 5 stykker som skulle over elva. Da Edith, kona mi skulle over, gikk hesten opp på en holme midt i elva. Da ble hun noe nervøs kan du tro, borte på en holme med en hest til selskap, jeg har noen bilder fra denne drifta.

En dyktig hest

En annen historie er da jeg kjørte på land hesten bare etter noen tre, vi måtte klare brasene når vi skulle ut på tur. Vi skulle ned til bygda på vårparten og isen på Holvatnet var landløst. Det vil si at det var ei råk mellom isen og strandkanten hele vatnet rundt, delvis av tining og at vatnet hadde steget. I Skarbukta gikk det bra, for der var åpningen liten og stranda grunn, men da vi skulle på land på yttersida var det djupt langs kanten. Men «Liakaran» visste råd. Vi felte et tre på land ut på isen, kvistet bort greinene på oversida - og fjordingen gikk som en balanse-kunstner bortover trestammen. En fot foran den andre på stammen.

Skolegang i gamle dager.

Jeg har bare 3,5 år i skolegang, ja de kan bare regne de som kan, men vi gikk 2 uker på skole oppe i Rødsjøen, så var det 2 ukers opphold igjen, fordi læreren hadde 2 uker ute på Selnes.

Skoleåret startet i oktober når avlingene og dyra var i hus og holdt på til jul. På etterjulsvinteren varte skolen til påske for etter påske måtte vi hjelpe til heime.

De tre siste årene da gikk jeg på kunnskapens hus nede på Mælan. Der gikk jeg i 3 år, men egentlig ble det nå bare 1,5 år det også. Det var ikke noe opplæring i data den tiden kan du tru, men vi hadde det nå artig likevel.

Kiosken i Råkvåg

Av Roar Børø

Etter krigen kom det opp eit snedig lite hus i Råkvågen. Kiosken såg dagens lys rett nedanfor Vorphaugen, ved vegen mot Yttersida.

Det var Karl Johansen, født 1910, død 1954 frå Råkvåg som fekk den bygd og starta først. Han fekk tomt av Elias Børø rett nedanfor gården. Han starta kiosken pga. han var svak i helsa og måtte livnære seg av lettare arbeid.

Han fekk og tuberkulose i ung alder. Det er Svein Nesset som fortel dette. Karl var onkelen hans på morsida.

Arbeid for dei som vaks opp i Vågen den gong var enten på ein fiskarbåt, til sjøs eller i industri eller landbruk. Det var svært tungt og hardt arbeid.

Harald Hansen

Etter nokre år tok Harald Hansen over drifta, seinare på folkemunne kalla for Harald Kiosk. Han flytta kiosken til sin eigedom inni Grenda. Den vart flytta heil med god hjelp av ein lastebil og sterke karar. Eg trur det var Sigurd Jensen i Sørfjorden som kjørte med lastebilen sin.

Harald var sønn av Helmer og Jakobine Hansen. Dei var født i siste halvdel av 1800 tallet. Faren var skomakar og mangesyslar og holdt på med mangt.

Dei budde i ei gammel stua på tomta der Harald bygde det nye huset sitt etter at foreldra var borte.

Harald vart født i 1912. Han hadde fem søsken, Erling, Hartvik, Elfrida, Hjørdis og Reidun. Harald døydde i 1990.

Sjømann

Som ungdom reiste Harald til sjøs. Han fekk malaria og vart svært sjuk etter det. Harald fortalte at dette kom over han under passering av Suezkanalen.

I tillegg fekk han tuberkulose i mellomkrigstida. Dette var nesten som ein farsott i mange områder av landet. Folk vart lett smitta, og mange døydde. Mange familier vart sterkt reduserte etter tuberkulosesmitte. Slik var det og i Stjørna.

Harald låg store deler av krigstida på eit sanatorium i Verdal. Vi som vaks opp med Harald Kiosk har gode minner om han. Ein blid og omgjengelig mann som dreiv kiosken sin.

Han fortalte meg om at han eigentlig hadde ein drøm om å bli los. Kystlos som følger større båtar inn til hamn på kysten. Dette er eit svært komplisert arbeid og krever ei omfattande utdanning og er eit yrke med stor prestisje og verdi.

Dessverre hindra sjukdomen han i å få denne utdanninga og yrket han hadde ein drøm om frå han var ung. Han fortalte dette i ein tone som eg i ettertid ser at dette var ei stor sorg for han. At han vart sjuk og ikkje kunne bli los.

Harald fekk og problema med den eine nyra som ikke fungerte. Han gjekk i fleire år i dialyse på St. Olav hospital. Han fekk transplantert ei nyre og levde i fleire år med dette.

Harald var ungkar heile livet, men ikkje uinteressert i kvinnfolk. Han var i fleire år ilag med Perly Dahl som bodde på Steinan i Sørfjorden. Ho var hos han i Vågen ein del. Men eg trur aldri ho flytta inn for alvor til han. Men dei hadde lag i mange år. Ho stelte for han og ga han selskap. Perly sto og i kiosken. Ho var blid og trivelig åt oss ungane som kom innom.

Jann Svorkmo fortel og at han hadde andre damer både før og etter, og at han ikkje låg på latsida på dette området. Men han vart aldri gift eller fekk eigne barn.

Jann Svorkmo - sønn av søster til Harald, Elfrida - vart ein slags sønn for Harald. Jann seier at han kjenner han som ein ekstra far for seg. Dette resulterte i eit nært forhold som varte heile livet

hans. Jann fekk overta hytta Harald bygde i Kjellarvika på Harbakken. Dotter hans Anne Line fekk overta huset hans inni Vågen.

Han fortel at Harald var forlova med ei dame i Stjørdalen i yngre år. Men ho døydde tidleg. Dette gjekk hardt innpå han, seier Jann.

Harald lærte seg i eldre år å kjøre bil. Han kjøpte seg ein splitter ny Mazda 323 som han hadde i mange år. Med den kjørte han turar rundt i Trøndelag.

Harald Hansen. Bilde utlånt av Jann Svorkmo

Livet i kiosken

Kiosken vart ein samlingsplass for folk i alle aldre i Vågen. Dette var ei tid før fjernsynet tok tak i folk. Det var lite anna underholdning og spas å trøye tida med. Det var eit klart grunnlag for ein samlingsplass der folk kunne møtast uformelt og slå av ein prat.

Det vart solgt ukeblader, godterier, iskrem og alle slags snop. Dessutan hadde Harald vore i Bergen og gått på radioskolen.

Han var proff radioreparatør i bygda. Radioane var ganske skjøre den tid, lampene gjekk i stykker stadig vekk. Og Harald repararte.

Frisør var han og. Kløpte håret på gutungar og kaillar. Damene gjekk til Hjørdis Langeland Røstvold. Ho var nok betydelig meir sofistikert i hårpleien enn Harald på kiosken.

Vi gutan vart sendt innover med ullhuva full av hår. Når vi gjekk ned trappa igjen etter stussen gjekk huva rundt på hauet. Han sparte ikkje på håret han Harald! Men vi var fornøgde med det. Det var kunsten å få det av slik at det vart lenge til neste gong vi skulle kløppast.

Bedehusfolket i bygda såg med litt skepsis til kiosken. Harald solgte lettare litteratur som ukeblader og underholdning. Det var det ein del bedehusgjengara som såg med skepsis på.

Ikkje minst det at det ein sjeldan gong havna eit erotisk blad langt oppe på øverste hylle i kiosken. Harald tok også dette inn for salg. Julenummeret av Coctail kom tidleg i november og sto øverst i hylla. Slikt hadde vi ikkje sett før!

Men høgt hang det og pengar til slikt hadde ingen av oss. Dessutan trur eg neppe Harald hadde solgt det til oss om vi hadde klart å skrape i hop såpass mange kroner som det kosta. I allefall måtte vi ha sannsynliggjort korleis vi hadde fått i hop så mange kroner som bladet kosta.

Istaden kjøpte vi ispinner og lakrishoder! Og Vill vest og Texas tegneserier. Desse bladene hadde eit langt liv der dei vart utlånt mellom oss gutane til det knapt var lerver igjen av dei.

Om kveldane kom karane i bygda til kiosken. Da gjekk praten mellom dei. Vi ungane fekk og væra der berre vi ikkje bråka. Hvis vi bråka for mykje fekk vi ordre om å gå oss ein tur til vi vart roligare. Men praten mellom kaillane interesserte oss ungane og. Da satt vi og høyrte på historier om livet på sjøen og rundt omkring ellers.

Eg minnest gammelkaillan satt og snakka samtidig som dei togg skråtobakk og snus. Dei måtte ut å spytte av og til. Da stakk dei berre ut hauet og spytta i vei mot veret. Kor klysa havna var dei ikkje så nøye på.

Det kunne komme ei kjerring eller ein unge gåande som fekk skura i ansiktet i vestavinden.

Eg minnest Karl Martinsen (Kal Larstua). Han var ofte innom på helgene før han gjekk på fest. Han hadde fyra opp litt før han gjekk frå Larstua så han var litt i farten når han kom i kiosken.

Karl hadde da det han kalte «helgagonga». Det var eit litt breiare og litt saktere gonglag enn midt i veka. I kvardagsgonglaget var det meir fart og trongare mellom beina.

I helgane røykte Karl «Blue Master» frå blå sigarettpakke. Midt i veka røykte han pipe.

Karl kjøpte opptil ti stk Cognacsjokolader som han spanderte på oss ungane. Det var visst litt konjakk inni med alkohol, trudde vi. Dei var dyre å kjøpe den gong. Men Karl tok seg råd til det.

Særlig spanderte han på dei unge jentene i bygda. Og blunka med godblunken sin til dei.

Når Harald var aleine i kiosken kunne vi gå inn og snakke med han. Han var meddelsom om sitt eige liv. Opplevingar på sjøen, dagens politiske hendingar og alt mulig anna snakka vi med han om. Han var

godt orientert og vi lærte mykje av han om vi var interesserte.

Han leste mykje litteratur og delte med oss sine tanker kring dette. Eg fekk og låne bøker av han som han meinte eg kunne lese. Politisk sett var han nok ein radikal kar som sto på arbeidsfolk, fiskara og sjøfolk sin side.

Men etterkvart stilna bruken av kiosken av og den vart ikkje samlingsplass som før. Andre tider kom, kulturen endra seg og folk tok andre vegar. Dessutan fekk folk kjøpe blader og alt slags snop i butikkane i bygda etterkvart. Harald stengte drifta på syttitalet ein gong og fann på andre ting.

Oktoberkiosken

På midten av syttitalet kom «Den store politiske vekkelsen som hadde hjemsøkt vårt land». For å sitere Dag Solstad sin åpning av romanen «Gymnaslærer Pedersen».

Undertegna samt ein del andre ungdommer i bygda var med og vi fekk ideen om å åpne kiosken igjen og starte bokhandel etter modell av Oktober bokhandel i Kongensgata i Trondheim. Vi spurte Harald og han var med !

Han ga oss lov til å bruke huset og vi starta opp. Vareutvalget var ispinner, godterier som før. I tillegg solgte vi bøker og plater og ukeblader.

Dette varte i eit par år før vi ga oss. Igjen vart kiosken ein samlingsplass for ungdom. Gamelkaillane var mindre der enn før.

Men Karl Larstua kom ofte innom. Han var interessert i det som foregjekk. Ikkje minst at det kom unge jenter frå byen i helgene som vart ein del av miljøet i Den store politiske vekkelsen.

Men vekkelsen dabba av og kiosken stengte igjen. Seinare vart den reve og huset hans rett ovafor fekk ein større hage rundt.

Men Harald Hansen og kiosken står sterkt i minnet til alle som levde i og rundt Vågen etter krigen i fleire tiår.

Informanter ved sida av det eg sjøl hugser er:
Svein Nesset, Råkvåg.
Jann Svorkmo, Råkvåg og Trondheim

Bygdaboka

Eilert Bjørkvik

Arbeidet med bygdaboka for Stjørna går sakte framover. Det er snakk om gårds- og slektshistorie, der vi prøver å få oversikt over alle boplasser i Stjørna og folket som bodde der. Det er et tradisjonelt opplegg med gårdsnummer og bruksnummer som utgangspunkt. I tillegg kommer de boplasser som ikke har hatt et nummer i matrikkelen. Og så arbeides det med hele Stjørna, fra Eid, rundt fjorden til Fevåg.

Samling på biblioteket på Mælan. Fotograf PH

Det er naturligvis umulig å fange opp alle som har bodd i bygda, la oss si de siste 300 år, men det er nesten slik at det er de siste 80 åra som er vanskeligst. Derfor forsøker heimbygdslaget å engasjere flest mulig med å hjelpe til med opplysninger om egen slekt ved at det uferdige manuskriptet blir fordelt kretsvis, for at enkeltpersoner eller grupper kan arbeide med hvert sitt område.

Dette arbeidet er så vidt kommet i gang i Sørfjorden ved at det er fordelt arbeidsoppgaver. På nyåret er det tanken å få til aktiviteter ellers i den gamle bygda rundt Stjørnfjorden. Det er svært fint om interesserte tar kontakt, og det kan sendes kopi av manuskript fra områder der noen vil hjelpe til (eilerbj@online.no). Det vil også bli forsøkt å ha små lokale treff, der interesserte kan møt opp, slik som det f.eks. ble gjort i Fevåg når det gjaldt innsamling av arkiv.

Den ideelle fordring når det gjelder opplysninger er å få svar på hvor folk kom fra, hva de gjorde og hvor ble det av dem. Det er overraskende hvordan folk flytta også i eldre tid, både til og fra bygda. Utvandring til Amerika er et eget fenomen. Særlig interessant er det at folk ofte tok et opphold i USA for senere å komme tilbake til heimbygda og i beste fall investere sine oppsparte dollar.

Ord er en ting. Bilder er det viktig å få oversikt over, både av folk, bygninger og gjenstander. Heimbygdslaget sørger for skanning av bilder, men tar også imot bilder som vedlegg til e-post

Veiene i Stjørna

Av Per Husby

Da det nye herredet Stjørna ble utskilt fra Bjugn i 1899, var økonomien skral og oppgavene mange. Veier var det ekstra dårlig stell med. Transport skjedde helst sjøveien og det var med å bestemme mye som vi synes er rart i dag.

Et klart senter for Stjørna manglet. Ordføreren ordnet sakene heimefra og herredstyret møttes på forskjellige steder, helst hos folk som hadde god plass. Det var knapt noen som var ansatt i hel stilling utenom prest, lege og lensmann og disse var ofte delt med andre herred.

Det presset seg på å få ordnet med bedre veier for behovet økte for landeveis transport. Etter som landbruket ble mer handelspreget ble det for tungvint å lage ost og smør på hver gård og kvaliteten måtte være god skulle en få god pris. De første meieri kom og selv om de var plassert i nærheten, så måtte en kjøre melka dit.

Vedlikehold og inndeling i roder

Ved forrige århundreskiftet hadde herredene ikke midler til å vedlikeholde veiene. Systemet var at hver eiendom som grenset til veien eller brukte veien skulle vedlikeholde sin del som et offentlig pliktarbeid. Hver vei ble inndelt i roder som var fastsatt med utgangspunkt i eiendommenes størrelse. Reglene for dette var fastsatt så langt tilbake som 1274 i Magnus Lagabøters landslov

Etter hvert ble det klart at systemet ble tungvint og urettferdig. Veier skulle bygges mellom grender og mange hadde ikke mulighet til å delta i disse dugnadene av praktiske årsaker. Herredene og amtet måtte ta ansvar skulle det bli bygd veier og veiene bli vedlikeholdt etter tidens krav.

Veiplaner

Herredstyret fikk ansvar for å prioritere arbeidene og bevilge penger etter evne til det som måtte gjøres. De fikk også til uttalelse planen fra amtet (som var navnet fra til 1919 på fylket).

Herredstyret i Stjørna behandlet i møte 8. januar 1906 veiplaner for de kommende 20 år fra veikomiteen nedsatt i 1905. Innstillingen var:

A. Hovedveier:
1 Fevåg - Bjørnsvik.
2 Bjørnsvik - Høybakken
B. Bygdeveier med stats- og amtsbidrag:
1 Gjølja - Botngård
C. Bygdeveier med amtsbidrag:
1 Duskar - Gjølja.
2 Søraune - Røsjøen.
3 Saga - Fessdalen.
4 Fevåg - Vestvikan.
5 Omlegginger Stallvik - Høybakken.
6 Råkvåg - Holsundet.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt. Dessuten enstemmig vedtatt å ta med hovedvei fra Haugen i Skaudalen over Haugsdalen-Røsjøen-Nordsetra til Åfjorden, samt bygdevei Stormoen-Øyan.

Det skulle vise seg at det tok tid å gjennomføre mye av dette. Det tok to verdenskriger og over 50 år før veien over Haugsdalen ble ferdig.

Inndelingen i roder er oppe til behandling

I herredstyremøte 19. juni1906 ble enstemmig besluttet at ny rodeinndeling av herredets offentlige veier blir å foreta i løpet av sommeren. I rodeinndelingen medtas også veilinjen Heggvik kirke-Gjølja, Fissdalsveien, Innerråkveien og Røsjøveien. De 3 siste på betingelse av at de interesserte kretser setter dem i alminnelig stand. På neste møte ble det bestemt at ny rodeinndeling skulle utstå til de gjenværende mangler ved Berghaugveien og Gjøljaveien er utbedret og disse veier avlevert til amtets veivesen.

Det ble vedtatt at veistykkene Stormobrua-Fosshaugpollen og Gjølja-Sagabekken skulle medtas i den nye rodeinndeling, såfremt de interesserte oppsittere setter dem i forsvarlig stand.

Flyfoto av Fevåg med Fevågskardet i bakgrunn

Fra Fevåg til Hassel

På 1800-tallet var ikke veiene i Stjørna særlig utbygd. I så måte kan vi undres når lensmannen i 1821 påla gårdbrukerne og husmennene på Frengen, Stavneset

og Fevåg å sette i stand den forfalne veien mellom Fevåg og Hassel. Foranledningen var et brev fra fogden til lensmannen der han fortalte at han nettopp hadde passert veien, og den var så forfalt at det var vanskelig å komme fram ridende. Før hadde veien vært en temmelig god kjørevei. Fogden anmodet derfor lensmann Bye om å sørge for at veien ble satt i stand av oppsitterne. Et lignende brev ble sendt til lensmann Bent Nøst i Rissa. Det er ikke så mye å finne i kildene om denne veiforbindelsen videre utover 1800-tallet.

Til herredsstyremøtet 23.januar 1888 var det kommet et skriv fra Alfred Buås om at det burde mineres i Fevågskardet etter at den siste vassflommen hadde ført bort grus og store steiner. Det ble enstemmig besluttet at det kunne bli spørsmål om å legge veien noe lenger mot øst, og det måtte innhentes overslag på kostnadene. Til å opptre på kommunens vegne valgtes Ole Svebak og Johan Frengen.

Vei fra Rissa til Stjørna

Samme året ble gjort et viktig vedtak i Bjugn herredstyre den 28.desember. Rissa herredstyre hadde foreslått å bytte om den vedtatte veien mellom Øvre Skaudalen og Indre Stjørna med en linje fra Langseter i Rissa om Ufarfjellet til Årlotten i Hasselvika. Derfra var det offentlig vei til Fevåg. Bjugn herredstyre anbefalte enstemmig ombyttingen av veiplaner. Dermed var det klart for den veien langs fjorden som vi kjenner i dag, men det skulle ta sin tid med gjennomføringa.

Ole Bedin Våbenø

Av Åse Hammer

Ole ble født i Tobakkvika på Våbenøya i Stjørnfjorden 13. januar 1878 som den yngste av 5 søsken. Sammen med sin far og brødre begynte han tidlig i fiskebåten. Som ung dro han hvert år i sommerhalvåret til Melhus og jobbet som roer for de mange laksefiskerne både fra inn- og utland som fisket laks i Gaula.

Om høsten og vinteren seglet og rodde karene fra Stjørna utover til Halten på fiske, og da var Ole med. Ole giftet seg aldri og da foreldrene ble gamle og skrøpelige, var det Ole som sørget for dem. Det var ingen trygdeordning på den tiden. Da hans eldste bror døde, fikk den familien også nyte godt av hans omsorg.

Da han ble eldre, var det mest i Stjørnfjorden han fisket og satte garn. Etter hvert ble det for strevsomt med fiske, så da satt han for det meste og bøtte garn. Han jobbet også med garn for Skibs- og fiskeutstyr i Trondheim.

Det ble også for strevsomt å bo ute på Våbenøya, så på 50-tallet flyttet han til Pålberget i Råkvåg. Der bodde han til han døde den 5. januar 1971, 92 år gammel. Ole var en veldig snill og fredelig mann, var elsket av hele familien og var som en bestefar for alle.

Ole Våbenø i båten sin på Stjørnfjorden. (Ukjent fotograf)

Solalabba

Av Inger-Lisa Lillemo

Husker du dem? Kanskje du var en av de som brukte disse fantastiske «vinterskoene» når det var riktig kaldt og tørr fin snø. De var kjempefine å bruke når det var skareføre for de var ikke glatte.

Jeg brukte slike, og det er synd at de ikke ble tatt vare på, men de var sikkert utslitte. Jeg husker veldig godt det siste paret jeg hadde, for der var sålen laga av det tykke grønne underlaget til de gamle skrivemaskinene – husker du dem?

«Solalabbene» ble laga slik: Først ble flere lag med tykt stoff, gjerne vadmel, sydd «stekka» sammen for hånd med sterk tråd. Så ble sålen laga. Det ble gjerne lagt et par tre lag med tykt stoff, for de som hadde tilgang til ull, ble ulla «stekka» fast i stoffet slik at det ble en fast såle. Så flere lag med stoff igjen. For de som ikke hadde ull kunne de bruke «krafsulla» i gamle «stekkateppen» (dyner) for de som husker dem.

Sålen ble så sydd på som på en «randsydd» sko. Etterpå ble en god, gjerne litt tøva, ullsokk festa i «skoen». Ullsokken måtte ha langt skaft slik at en ikke fikk snø inni sokken. Åge Alfred Rødsjø fortalte at han hjalp faren sin, Arne K. Rødsjø, å lage slik fotbunad da det var tungt å «stikke» (lage) sålene. Det var gjerne mannfolkjobb.

Undersiden av labbene ble først slitt (Foto forfatteren)

Tove Hansen er samboer med Andor Rødsjø, og deres sønn Tormod fikk disse av Ingrid, kona til Albert K. Rødsjø, så det ble laga «solalabba» til små barn også. Denne er nok litt mere forseg gjort da sålen er sydd sammen på maskin, og overdelen er av fløyel.

Disse labbene er velbrukte og tilhørte faren til Tove Hansen fra Flatøya som ligger utafor Lysøya.

Solalabba laget av Ingrid Kristine Stormo Rødsjø

Ulykker i Rødsjø og omegn.

Av Eilif Rødsjø

Jeg vil fortelle om dødsulykker som er blitt meg fortalt av min bestefar.

Anton Turbekkmo f. 01.11.1916 i Øian. Han var onkel til Anton som bor i Øian i dag. Han gikk gjennom isen utenfor elva i Rødsjøvatnet og druknet, 11.04.1932, 16 år gammel.

Ulykken ble sett fra Rødsjøgården. Det ble trukket ut båt til der han gikk gjennom, og etter en stund ble han funnet, men han var da død.

Han kom på ski fra Øian og skulle til Rødsjø. Anton hadde gått på skolen i Rødsjøen.

Ine Pauline Korneliusdtr Rødsjø, min oldemor, f.19.06.1862 gikk gjennom isen på Rødsjøvatnet den 26.01.1908 i bukta vest for gården Fjøsneset.

Hun kom fra Rødsjøsetra der hun skulle være heimtaus til Kristine da hun skulle til Trondheim, men da det ikke ble noen bytur på Kristine, ble hun bestemt på å dra heim igjen samme kveld.

Min oldefar visste ikke at hun var på vei heim derfor ble hun ikke savnet før dagen etter, den 27. januar. Da hun ble funnet var det bare hårknuten som sto opp av isen.

Hun etterlot seg:
Ektemann Anton (1854 - 1918)
Barn: Pauline (1882 – 1929)
Ole Albert, min bestefar (1884 - 1982)
Åge Kornelius f.08.07.1887, d.06.01.1981
Anna Jørgine f.15.01.1893, d.11.02.1942
Johan f. 21.04.1895, d. 30.05.1972
Peder f. 14.03.1899, d. 29.10.1987

Kornelius Danielsen Rødsjø f.11.03.1879 gikk gjennom isen på Kvennavatnet 18.12.1924. Han skulle til Svanavatnet for å åpne dammen som skaffet vann til saga i Kvennabekken. Kvennavatnet var islagt, men det var noen «vindhål» med bare tynn is over så disse var vanskelig å se da det var et snølag over heile Kvennavatnet. Litt vind gjorde at alle spor ble slettet.

De begynte å lete etter han allerede samme dag og fortsatte hele vinteren, men han ble ikke funnet før i mai 1925. Han ble gravlagt 30.05.1925. Kornelius Rødsjø var gårdbruker på gården Rødsjø nordre 159 br.nr.6.

Han etterlot seg, hustru Klara Mathilde Petersdatter (1897 – 1944) født på Tømmerbakken.
Barn: Daniel Julian (1918 – 2006)
Peter Konrad (1920 – 1944)
Karl Kristian (1922 – 1999)
John (1923 – 1982)
Mathilde (Bjørkvik) (1925 – 2011)
(Hun var ikke født da faren omkom).

John Didrik Danielsen Rødsjø (1883 – 1904). Han var bror til Kornelius og omkom ved vådeskudd-ulykke. Det var under lomjakt ulykken hendte. Han jaktet med kulegevær og han lå ovenfor Kvennavassetra. Ulykken hendte ved at sluttstykket slo tilbake og traff han i hodet, han døde momentant.

Daniel Johansen Rødsjø (1852 – 1932) mistet altså to sønner ved ulykker ved Kvennavatnet. Han var gift med Johanna Margrete Korneliusdatter som var søster til Ine Pauline Korneliusdatter Rødsjø Daniel var født på husmannsplassen «Plassen» ved Saglia. Han kjøpte gården Rødsjø Nordre av sin svigerfar Kornelius Johnsen Søraunet.

Jeg er også blitt fortalt at to unggutter druknet ved en båtulykke i Granhaugbukta, i vestre ende av Rødsjøvatnet, men vet ikke hvem det var eller når det hendte.

En gjetergutt ble drept av en okse ved Grønndalstjønna vest for Holvassgården, men jeg har ikke flere detaljer om hvem, hvordan eller når dette hendte heller. Er det kanskje noen av leserne som har hørt om dette og kanskje vet mere om disse to hendelsene?

Rødsjø fra maleri av Magne Sandøy. Skolen var nok kvit og ikke rød.

Fiskeskjell eller «silderistet» ble til perler

Av Inger- Lisa Lillemo

Jeg vet med sikkerhet at min mor hadde et perlekjede laget av perler fra «sildrest». Jeg var også sikker på at jeg hadde en slik perle, men hvor? Rent tilfeldig fant jeg den, det var faktisk to stykker, som jeg hadde brukt som knapper i en dukkejakke. (På bilde er det hode på knappenålene jeg har festa dem med som syns.)

Perler av silderist. Eies av forfatteren.

Jeg har spurt flere om de visste noe om disse perlene, men ingen hadde hørt om dette. Jeg mente å huske at Ottar Berg samla «sildrest» og derfor spurte jeg Bjarne Berg om han hadde noe kjennskap til det, og han fortalte at fra 1955-1958 var han med onkelen sin på båten «Hugin» på slikt arbeid. Han mente de brukte ei grov-vevd not, mer som en «strisekk» som de hadde under sildenota, orkastnot, og når silda var tatt opp dro de denne inn på samme måte som de dro ei vanlig snurpenot. Knut Nesset kunne fortelle at hans mor laga/sydde slike «sildrestoppsamlere». Om den var rund eller oval vet jeg ikke, men det var sydd en løpegang for tau rundt kanten slik at de kunne dra den sammen så det ble en pose.

«Sildresta» ble salta i tønner og sendt til et firma som het «Møller og Ringstad». Om firmaet lå i Ålesund eller Molde – eller kanskje begge steder- har jeg ikke klart å fastslå, men kanskje noen av leserne har hørt om dette firmaet. Bjarne husket firmanavnet godt da det var han som skrev fraktbrevene.

Etter flere undersøkelser kom jeg over en artikkel som het: ***«Historien om silderistet er historien om et biprodukt av hermetikkindustrien som ble et verdensprodukt».*** Der står å lese:

Av silderistet ble det laget **perleessens.** Dette lagde de kunstige perler av. Eventyret om silderistet startet i 1880 årene, da sildeeksportør Johan Lie (han var sikkert fra Stavangerområdet) fikk en henvendelse fra Dr.Vogts kjemiske fabrikk i Køln. Dr. Vogt anmodet Lie om å samle silderistet fra fabrikker i Stavanger og ellers i Norge. Dette ble samlet, tørket og presset og sendt i tønner til Tyskland. I tøffe økonomiske tider var det en kjærkommen bi-inntekt. Ristet fra både sild, brisling og mussa ble sentrifugert, tilsatt ammoniakk og andre ingredienser og ble perleessens etter at sølvglansen ble fraskilt skjellene i prosessen.

Slik er historien om hvordan sølvglinsende fiskeskjell havnet som smykker rundt damenakker. I tillegg ble produktet (perle-essensen) brukt i billakk, i leppestift, som sølvglans i håret og som tilsetning i rutene i cockpiten på fly for å gi klarere sikt.

Kjemikere har senere funnet kunstige metoder for å fremstille erstatningsprodukter for silderistet og perleessensen.

Perler av fiskerist.

Interessant biprodukt ved hermetikindustrien i Stavanger.

Stavanger. Et tysk firma har konstruert et apparat, hvormed man skal ta rispet av såvel vårsild som mosse og brisling. Det tyske firma har leiet en fabrik her i byen og installert en maskine for sit nye foretagende.

Det ædleste av fiskerispet skal omdannes til perler, og firmaet har sat sig i forbindelse med de fleste av byens hermetikfabrikker, for at få en avtale istand, slik at disse anskaffer sig et apparat til rensning av fisken. Prøver med apparatet har vist gode resultater. Det er lykkedes at fjerne rispet fra fisken uten at den led nogen skade, og man venter nu spændt på, hvad der videre vil skje. I så fald vil det bli en ganske interessant biindustri ved hermetikindustrien i Stavanger.

Denne saken ble også omtalt i Fosens Blad 11.5.1927.

Råkvåg husmorlag

Av Eilert Bjørkvik

Jeg roter av og til i noen esker med ymse papirer jeg har tatt vare på etter foreldre og besteforeldre. Ikke de store sakene egentlig, men ganske mange småting som sammenlagt kan ha noe interessant å fortelle. Mormor Olga Bedin og mor Odlaug Bjørkvik var i sin tid engasjert i Råkvåg husmorlag, og det var forresten min farmor Karoline Bjørkvik også. Dermed var det ikke så rart at jeg fant noen minner etter husmorlaget

Den husmorsangen som står nedenfor, mener jeg å ha hørt sunget noen strofer av, så det var artig å finne teksten. Senere fant jeg en prolog fra en årsfest for husmorlaget. Hvem som har skrevet disse tekstene, vet jeg ikke, men kanskje kan Elma Johansen ha skrevet den siste. Jeg vet heller ikke når de ble framført.

Medlemmer av Råkvåg husmorlag ca 1952.
Foran fra venstre: Johanna Langeland, Birgit Langeland, Ellen Olsen. Olga Bedin, Karoline Bjørkvik, Anna Børø og Reidun Worpvik. 2. rekke: Karen Aunhaug , Margit Antonsen, Edvarda Bekken (Haugen), Olina Kvalvik, Gurine Ramsvik, Odlaug Bjørkvik, Ragna Langeland, Klara Røstvold, Sebine Worpvik, Kristmar Strand og Solveig Haugen. Foto tilhører EB, ukjent fotograf.

Råkvåg husmorlag ble stiftet i 1935, og Mary Bjørsvik (1888-1959), gift med lærer Albert Bjørsvik (1876-1952) var initiativtaker og formann (som det het den gang) i mange år.

I 1952 sydde de fleste medlemmene i husmorlaget «husmordrakt». Norges husmorforbund anbefalte stoff til fordelaktige priser, og så måtte det selvfølgelig leveres inn rasjoneringsmerker. Det var flere farger å velge mellom. Råkvåg husmorlag valgte et blått bomullsstoff til kjolen og kvit bluse.

Råkvåg husmorlag skaffet seg også fane omtrent samtidig. Nå i høst dukket fanen opp i god behold på Råkvåg sykehjem. To møtebøker etter Råkvåg husmorlag dukket opp samtidig. Hvor lenge laget var i virksomhet, vet jeg ikke.

Noen av aktivitetene som Husmorforbundet tok initiativ til, husker jeg at det var snakk om. Et tilbud til medlemmene var husmorferier. I 1952 arrangerte Sør-Trøndelag krets av Norges Husmorforbund ferie på Gjevilvasshytta, og husmorferie var i mange år et tilbud til husmødre. Også medlemmer av Råkvåg husmorlag deltok.

Andre aktiviteter som husmorlaget engasjerte seg i, var spedbarnskontroll, forskjellige kurs og studieringer. I husmorsangen nedenfor nevnes både fiskematkurs og grønnsakkurs, det siste holdt av «gamle frøken Nergård». I 1947 forteller Nidaros at Stjørna får fylkets første ambulerende kontrollstasjon, drevet av 5 husmorlag driver.

Ledere i åra etter at Mary Bjørsvik sluttet var Olaug Foss, Elma Johansen, Solveig Haugen, Anna Børø og Oddlaug Haugen, men rekkefølgen husker jeg ikke.

Til Råkvåg Husmorlag

Motta min beste og forbindtligste takk,
for opmerksomheten og erindringen dere
synte mig, ved å senne mig den nydelige
blomsterbuket, under mit ophold på klinikken.
Det var rørende kjært å få den – ikke
bare for blomstens skjønhet i sin oprin-
nelighet – men allermest fordi jeg blev min-
net om hver enkelt av dere, som vi har
kampert sammen lengere og kortere tid i
disse årene, vi som samlet innbefatter
Råkvåg Husmorlag. – Det var dog formeget
ødslet på mig, som så lite gagn har kunnet
yde gjennem lang tid. Særlig må jeg huske vor ener-
giske og økonomiske kasserer som måtte jupt ned
i kassen for min skyld! Ja hjertelig takk!

Mary Bjørsvik.

Etter et sykehusopphold, antakelig i 1952, sendte Mary Bjørsvik dette takkebrevet til Råkvåg husmorlag. Det vitner om et eiegodt menneske, som kunne være litt omstendelig.

Prolog ved Råkvåg Husmorlags årsfest

Atter et år er dreiet og hjulet skal videre gå.
Utsikter blir målt og veiet – utsikter til hva vi kan nå.

Hvem kjenner vel det som kommer, nei intet er sikkert og klart.
Hvem vet vel hva fremtiden rommer – her finnes ikke draft og kart.

Vi er så uendelig svake, helt rådvill vi famler oss frem,
da er det vi ser oss tilbake og dveler ved fortids problem.

Vi søker en grunn for å bygge vårt fremtidsbygg videre på,
da først kan vi føle oss trygge på veien vi fortsatt skal gå.

Et ledd i vårt samfunn det er vi, et meget viktig sogar
og hodet vårt høyt det bær vi – vår stilling er gitt og klar.

Vi husmødre nære er knyttet til alt som pulserer på jord.
Men føler vi oss så beskyttet som barnet – beskyttet av mor?

Og her er et felt, vårt arbeide må vies den bredeste plass,
og ingen kan vel oss bebreide om vi blir i kampen litt krass.

For samfunnet er det vi strider, til avhjelp av savn og sår.
Ja løfte opp alt det som lider – til bedre og tryggere kår.

Slik er det vi føler på dagen – på årsdagen for dette lag.
I kampen vi er ikke slagen, men stevner til fortsatte slag.

Hvordan dette splitterny året vil møte vårt strev – våre krav
vi vet ei – men gid mang en tåre vi evner å tørre av.

Så minnes vi altså med vemod og takk et medlem som var med fra starten,
som aktiv stod i, men ei lengere rakk – en husmor av ekteste arten.

Fru Bjørsvik vår formann, skal ha vår honnør, som trofast har ledet oss frem,
som også har søkt lette tidens slør til glede for mange hjem.

Og så våre gjester, vi hilser dem her – de er så velkommen, de kjære.
Med glede og takk vi dem hos oss ser og er oss en utsøkt ære.

Så har vi i blant oss en komité som tar sine tørn så alvorlig.
Det er vår kjære festkomite, som ordner oss fest – minst en årlig.
Vi takker for gleden den slik oss ga og gir dem et langt hurra!

Lagets fane – for- og bakside
Foto: John Artur Winsjansen

På husmorfest

Melodont: Kjerringa med staven

Råkvåg husmorlag har fest og stor basar og
vi har graut og pakker på vår husmorfest
og nu ønsker vi velkommen hver en gjest
hit til husmorlaget.

Kjerringer som griner og setter opp sure miner
finnes ikke her i Råkvåg husmorlag.
Her er bare smil og godt humør hver dag.
Hurra for husmorlaget.

Er det ofte trasig, kall og unger masing,
fordrer å bli stelt for og bli vartet opp.
Maten svint på bordet, så en kaffekopp.
Slik vil mannfolk ha det.

Ingen tenker spare, gamle mor som traver
i et slit for sine hele dagen lang.
Alltid blid og vennlig, nynnende en sang.
Slik er alle mødre.

Men i husmorlaget har vi gode dage.
Som herr lærer Albert Bjørsvik sa en gang:
Som en kjær oase i en ørkengang.
Det er husmorlaget.

Fiskmatkursus fikk vi, men det var få som gikk de
de sa de kunde koke fisk og sild fra før,
men det tror jeg bare nettopp at de gjør.
Det var bare skryt det.

Gamle frøken Neergård hun var nettopp her og
lærte oss å koke graut og grønnsaksrett
og nu lever hele bygda på diet
bare av grønnsaker.

Det var deilig mat det, gjett på om det smakte
da med kniv og skei og gaffel vi møtt opp
fisk i form og lapskaus og en kaffekopp
vi spist opp store fat, du.

Sildefiskere fra Lofoten på Stjørna i 1910.

Av **Harald Sommerseth**

Båter på slep med dampbåt i 1904

Dette er omtalt i boka «Erindringer» av min far Matias Sommerseth, men her vil jeg gi en mer detaljert beskrivelse av nordlendingenes opphold i Stjørna.

De ble slept sørover til Trøndelag av dampbåter, da det tok tid å segle og ro med så mange båter som et notbruk hadde. Det var en losjibåt der mannskapet opphold seg. Det var også en notbåt, spillbåt og to lettbåter.

I julen lå de ankret på Tøndervika. De var to bruk sammen. Min far Matias Sommerseth ble sendt til Fevåg for å hente posten. Den var adressert dit. Han lånte båt i Gangstøa og rodde over Frengsbukta da det enda ikke var vei der. Været var da blitt så dårlig, og han var nødt til å komme seg i hus.

Han tok inn hos Jakob Frengen, og feiret juleaften hos dem. Det ble ingen staselig juleaften. Kona i huset var syk, hun lå til sengs. Hun hadde en sykdom som ble kalt blodstyrtning. Dagen etter hadde været bedret seg. Posten ble hentet, og han kom seg tilbake til Tøndervika.

Andre juledag var noen av mannskapet rodd over fjorden og oppsøkt Ramsvik kapell, der det var et julearrangement.

Matias bror, Torvald, var underbas på bruket. Han var en ung notbas, yngre enn det som var vanlig for en notbas. Det var som oftest at den som eide bruket var notbas. Men når de lette etter sild var det vanlig at de var to baser. Torvald ble en flink notbas, og var etterspurt av fiskebåtredere langs kysten.

De hadde loddet på sild 14 dager tidligere ved Hoøya. Torvald mente at den silden kanskje hadde kommet lengere inn i fjorden, noe han ville undersøke. Han fikk med seg lettbåtroerne, gikk i lettbåten, og rodde gjennom Holsundet, og loddet etter sild mot Nordfjorden.

Utenfor Råkvåg fant han mye sild som var på innsig. De rodde i land, og Torvald sendte sine roere til Ramsvik kapell med beskjed at de av mannskapet som var der, måtte komme seg om bord, og ro notbåtene rundt til Råkvåg.

Dette måtte selvfølgelig gå så stille for seg, at ingen andre ante det. Det lå bruk på Råkvåg som var klar til å ro ut. Torvald gikk til Peder Monsen, satt der og fikk juletraktering til han ventet notbåter og mannskap fremme i Råkvåg. Da rodde han ut. Silden var da gått inn på Vågen. Nå begynte det å bli rørelse blant brukene fra Råkvåg, og de torde ikke vente lengere, og sperret over.

Resultatet ble riktig bra, men de klarte ikke å få låssatt alt før fristen på to døgn for sperre gikk ut. Det ble ca. 4000 kasser sild, til en pris av 4 kr. pr. kasse. Den gangen var det større kasser som ble brukt.

Et par dager etter fikk Torvald spørsmål om han ville reise til Rogaland for å sette seg inn i snurpenotfiske etter brisling, og til Strømstad der de skulle prøve ut snurpenot på fiske etter sild på kysten av Båhuslen. Han bestemte seg for å reise, og reiste før nyttår.

Det gikk fort å få levert fangsten. Den gikk fersk til Trondheim, og videre til Tyskland og Finland. Den tiden var det flere firma i Trondheim som drev eksport. Matias og andre broren, Egil, ble kjent med to karer fra Råkvåg, Kristian J. Ramsvik og Ludvig Eidsaune. De hadde stiftet eget firma. Ellers ble det forsøkt å arrangere dans i Råkvåg.

Ellers ingen vesentlig kontakt med folket i Råkvåg. Det ble forsøkt arrangert dans en kveld. Det ble mislykket da det kom bare en jente. Men i Fevåg gikk det bedre. I gammelstua hos Kristian Bakken ble det danseaften, og dit kom det noen unge jenter de fikk hilst på.

Det led nå ut i januar, og de bestemte seg for å dra heim. D/S «Øystein» kom og hektet dem på kroken. Baugen pekte nordover etter en lang sildetur som endte opp i Stjørna. Det var godt å komme seg heim. Flere av mannskapet skulle gjøre seg klar for Lofotfiske.

Problemer med levering av sild under krigen

Brev fra AS Hermetikkfabrikkenes Fællesinnkjøp

Dette brevet er en avskrift av brevet som ble sendt til Norges Sildesalgslag og som vi fikk låne fra Karl Idar Frengen på Råk. Det viser at motstanden under krigen viste seg på flere måter. Dette var i krigens siste dager så dristigheten økte.

Trondheim, den 24. januar 1945.

Norges sildesalgslag. Distriktskontoret,
Her.

Våre fabrikker fant det nødvendig å innrapportere til vårt Bergenskontor følgende skrivelse av 20. ds.:

A/S Hermetikkfabrikkenes Sildesentral, Bergen.
Ang. levering av silderåstoff fra Stjørna:

Vi vil ikke unnlate å gjøre oppmerksom på et forhold som har hindret det vesentligste av ukens produksjon ved de herværende fabrikker.

Av våre to føringsbåter ankom den ene til Stjørna lørdag den 13. ds og den andre den 14. ds. Begge båter ble lovet lasting av mussa mandag. Imidlertid skulle vedkommende notbas, Petter Foss, absolutt ha 100 hl større sild til et Kristiansunds firma. Imidlertid leverte Petter Foss 200 hl. av nevnte vare, med det resultat at våre båter ingen last fikk.

Man henvendte seg da til sildelagets representant i Stjørna, herr Børø, men det var umulig å få ham beveget til å levere sild fra andre nøter, bl.a. større sild som fabrikken her har tatt adskillig av i de senere måneder., og som fabrikkene fremdeles har anledning til å legge ned. Vi hadde på mandag telefonsamtaler med sildelagets representant i Stjørna angående levering av råstoff og om formiddagen ble vi lovet at lasting skulle finne sted.

Efter mandagens mislykkede resultat var det meningen at vi skulle få sild på tirsdag, men da ble det bl. a. meddelt at Petter Foss hadde alle sine båter fulle av nøter så han ikke kunne håve og tirsdag ettermiddag kunne opptak ikke finne sted på grunn av værhindring. Først onsdag ved middagstider begynte opptaket, og ene båt, m/k «Kvikk» fikk 500 skjepper, som viste seg å være restpartiet i noten.

Resultatet av denne meningsløse likegyldighet og absolutte mangel på god vilje fra notbasen og sildelagets representant, var at de 2 store fabrikker her i byen ble arbeidsløse i 2 ½ dag. Det gjelder ca. 100 arbeidere på hver fabrikk, og det skulle være unødvendig å fremheve hvilke vanskeligheter, ubehageligheter og tap det bringer at råstoff ikke kommer frem. Vi skulle vel ha lov til å forutsette at de forannevnte burde ha forståelsen av de konsekvenser som en sådan fullstendig mangel på service avstedkommer.

Vi er fristet til å tro at både notbas og representant har tilsiktet å skaffe fabrikkene vanskeligheter. I alle fall er det et faktum at våre transportfolk har følelsen av at man sjelden er velkommen ved avhenting av råstoff i Stjørna. Det kan også tenkes at notbas Petter Foss har et horn i siden til oss fra den historie vi hadde med ham for en tid siden, hvor han leverte vår sild til en eksportør. Det er jo noe som heter sabotasje og som i disse tider kan medføre visse ubehageligheter, men det ville kanskje være å gjøre alt for stor ære på de skyldige å anmelde dem for en sådan forsyndelse. Imidlertid må vi forlange at De like overfor sildelaget i Bergen sterkt påklager forholdet og foreløpig gjør de to angjeldende fabrikker krav på godtgjørelse for de påførte økonomiske tap i anledning det inntrufne.

Ærbødigst

A.S. Hermetikfabrikernes Fællesindkjøp
H.T
(sign)

Notbas Petter Foss

Sildelagets representant Elias Børø

Notbaser i Stjørna

Av Per Husby og Harald Sommerseth

Notbasen var viktig for godt fiske. I gamle dager var det erfaring og evne til å se og oppfatte det som viste seg på sjøen som gjaldt. Redskapen var loddsula og følelsen i fingeren som bestemte om nota skulle ut. I dag er det elektronikk sammen med kunnskap og erfaring som gjelder. Notbasen er like viktig for godt fiske.

Loddsule med blylodd (Eid av Matias Sommerseth)

I «Fiskarsoga for Sør-Trøndelag» av Emil Herje er det omtale av notbaser i Stjørna fra 1900 til 1930 med Alf Vorpvik som kilde.

Alf Vorpvik nevner Kornelius Bakken fra Fevåg med fartøyet «Anna» og brødrene Strand med «Hardangerfjord» og «Veidar». De omtales som driftige fiskere og foruten landnot drev de med storsildfiske med garn og bankfiske ved Bjørnøya med «Hardangerfjord».

Landnotbaser var Lars Dahlen og Anders Refsnes. Anders hadde også losjifartøyet «MK Hansy» og seglbåten «Ryggpina».

I Sørfjorden dreiv Anders Husby og Edvard Sagli landnotfiske med robåter. Edvard Sagli drev også lofotfiske med åpen båt. Lofotbåten hans ble kalt «Storstjørna» og var 26 alen lang (52 fot eller 16,3 m – samme som «Den siste viking»). Sagli kappseilte en gang med jakta Flora og han vant.

Kristian Sandøy hadde seglskuta Laksen og Sandøy notbruk hadde motorbåten «Nornen». Dette notbruket hadde også notbåten Sjølivet. Det var en spissbåt og en storsegler. Med den vant mannskapet en kappseilas i Trondheim og premien var 5 gull-kronestykker for den bragden. Benjamin Våbenø var notbas på et bruk som hadde drevet siden før 1900.

I Råkvåg var det mange notbaser. Johan Antonsen på Bedin notbruk med losjifartøyet «MK Svanen». Eilert Bedin på Råkvåg notbruk med «MK Edda». Martin Stilleberg med Blålaget og segljakta «Duen». Edvard og Martin Brevik, dette notlaget hadde bare robåter. Ole P. Indreråk på Indreråk notbruk. Johan Hellesvik og Helmer Brevik på Monsvoll notbruk. Johan Espenes og Kristian Arntsen med «Kompanibruket».

I boka til Emil Herje gjengis også opplysninger som Rolv Ramsvik har samlet om landnotbruk og notbaser. Her gjengis det som står i boka:

I 1773 ble det etablert et notlag i Råkvåg av Kristoffer Foss og Aleksander Indreråk. I førstninga var det stor strid mellom garn- og landnotbrukene. I dette notlaget, Gammelbruket, gikk basyrket i arv fra far til sønn helt fram til 1916 da laget ble oppløst. Basene fra Foss fra 1773 til 1916 var Kristoffer Foss, Ola K. Foss, Petter Foss og Oluf Foss.

Av andre kjente navn på baser omkring 1900 og utover kan nevnes: Anton P. Vågen for Blålaget straks før 1900 og Martin Stilleberg etter 1900. Hans Harbak hadde eget bruk før 1900, Ola Foss på Foss notbruk 1873 – 1924. Ola P. Indreråk på Indreråk bruket 1900, Enok og Edvard Brevik på Brevikbruket 1900. Eilert Bedin var med fra 1910 til 1938. Han ble holdt for å være Trøndelags beste landnotbas i sin tid. Alle disse var fra Råkvåg.

I Stallvika var Theodor Stallvik bas for Søtvik-bruket straks før 1900, hvor lenge er ukjent.

I Sørfjorden var Edvard Sagli bas for Perlaget. Han var også lofotfisker på egen båt om vinteren fra ca. 1900 og ei tid framover. Nergårdslaget hadde Martin Lillemo som bas etter 1900.

På samme tid dannet Ola Tøndervik eget bruk. Bas for eget bruk i Refsneshagen var Johan Arnt Dalen, far til Nicolai Dahl. Anders Refsnes var bas for eget bruk i 1910 – 1930.

Lettbåt med basen på leiting etter silda

Notbaser i Stjørna som jeg husker

Av Harald Sommerseth.

Baser med på landnotfiske

Landnotbaser var det mange av i Stjørna. Det var flere landnotbruk rundt Stjørnfjorden i min barndom og ungdom.

Landnotfiske kom allerede på 1600-tallet, så notbaser har det vært siden den tid. Jeg husker best Petter Foss med underbas Bernhard Worpvik. Det er det eneste landnotbruk jeg har vært med på forsommeren i 1951.

Ellers hadde vi i Råkvåg, Bjarne Kristiansen med Ole Dypvik som underbas, på et bruk med flere partseiere. Ole Haugen med Elias Børø sitt bruk. Johan Antonsen, John Antonsen og Ole Johansen var også notbaser på egne bruk. I Nordfjorden var det 4 bruk. Johan Hellesvik og Ove Hansen var baser på Monsvoldbruket, Alfred Kristiansen på Indreråkbruket, Johan Norvik, Oskar og Aksel Johansen på Nylaget, og Kristian Arntsen og Kristian Nygård på Kompanibruket.

I Sørfjorden var det også landnotbruk. Her var Åge Kleven, Ansgar Pevik, og Kristian Dalemo på Mælan notbruk og Dalemo sitt notbruk. Ellers var det notbruk i Tøndervika med Ragnvald Tøndervik som bas, Kristian Strand i Frengen var også bas. Strandkarene hadde landnotbruk sammen. De skaffet seg snurpenot i 1933. I Fevåg hadde brødrene Bakken notbruk, med Adolf Bakken som bas.

Etter at det var slutt med landnotbrukene i Stjørna, var de noen som hadde mindre bruk med mindre mannskap. Blant dem jeg husker, var Harald Rødsjø og Harald Brevik, Erling og Edvard Kristiansen, og Villy Hulsund. I Råkvåg og Nordfjorden var det stor konkurranse mellom brukene. Det førte til at noen av brukene gikk i «samfiske» de siste årene fiske pågikk. Noen bruk var også på Innherred på fiske når det ikke var sild på Stjørna.

Baser med på snurpenot

Det var flere av landnotbasene som ble bas på snurpere i årene omkring 1950. Feitsildfiske om høsten, og storsildfiske om vinteren. Matias Sommerseth var bas på sildesnurper allerede i 1914. Strandkarene kjøpte snurpenot til m/k Veidar i 1933, og Kristian Strand var bas. Senere tok Odin Strand over som bas. (Han var også skipper. Da han begynte som skipper, var han en av de yngste fiskeskipperne på kysten.) John Pevik var bas så tidlig som 1937. Oskar Johansen var bas på Storvarden i 1951. Alfred Kristiansen, Alfred og Aksel Johansen, Ove Hansen og Ole Haugen var baser på forskjellige snurpere i 1950-årene. Ole Johansen og John Antonsen var baser med Ramsviks bruk på feitsilda. Ellers var Harald Røstvold bas på storsilda i alle fall en vinter. Adolf Bakken hadde også bruk på feitsildfiske, og var selv bas. Ellers var den nyere m/s Veidar på snurpefiske på Vest-Afrika en periode med Odin som bas. Jarle Tetlie var mannskap på Veidar, men ble bas på m/s Lepsøy av Møre. Det var også på Vest-Afrika.

Årets julegave

Boka om notbasen Matias Sommerseth fra Råkvåg er til salgs i flere forretninger i Stjørna, på bokhandelen i Rissa og Servicetorget i Rådhuset. Inntekten av salget går uavkortet til Stjørna Heimbygdslag som er utgiver av boka.

John L Hansen Småvik

En fargerik tegner og livsnyter

Av Eilert Bjørkvik

Som en aktivitet under Råkvåg anno 1930 hadde Stjørna heimbygdslag i 2015 ei lita utstilling med maleri etter Arthur Rikard Indergård. Det var et interessant forarbeid med å oppspore bilder, og inspirert av dette var det flere som slo frampå om ei tilsvarende utstilling av tegninger etter John L Hansen som mange hadde sett eller hørt snakk om. Utrolig mange tegninger dukka opp, og en del av dem ble vist fram siste sommer, samtidig som det kom fram nye opplysninger om en fargerik person.

John L Småvik døde 4. juli 1983, 72 år gammel, og ble begravet fra Ramsvik kapell den 13. juli. Dødsannonsen var underskrevet av Ragna, Gunnar, Torbjørn og Irma, Geir Atle og øvrige familie (Min kjære John, min gode far, farfar og vår alles kjære). Dermed var et turbulent liv endt, og den siste tida var han plaget av sykdom, men så skralt det enn var med ham mens han var pasient, var han med sitt humør i stand til å kvikke opp sykepleierne. Det verserer mange historier om John L, kanskje mer eller mindre sanne.

John Ludvik ble født i Nordfjorden 31. desember 1910. Foreldre var Rasmus Ludvik Hansen (1864-1943) og tjenestejenta Jenny Johnsdatter Lunde (1888-1956). Jenny Lunde var søster av John Lunde. Ifølge Lene var det lyst for Ludvik Hansen og Jenny Lunde, og da skulle Ludvik ha sagt at «æ mått no ha ut oksen ja». Men noe bryllup ble det ikke. Ludvik Hansen var visst noe for seg selv, og det fortelles om ham at han ikke ville være med som landnotfisker, for han ville ikke at noen skulle bestemme når han skulle stå opp og legge seg. Derfor ernærte han seg som småfisker uten alt for store krav. En gang han hadde dratt sildegarn og fått nokså mye sild, sa han da han satt i fjæra og reppa sild om morran: «De mått no ha greidd sæ om de ha vore lite minder å». I tillegg til fisket ernærte han seg av den lille jordlappen rundt stua i Småvikern der han i 1918 hadde et jordbruksareal på 0,2 mål poteter og ei besetning på 2 sauer og 2 geiter. Her vokste John Ludvik opp.

Denne plassen ble ved skyldsettinga i 1942 gitt navnet Bergheimen og utskilt fra Råkstad. Parsellen skulle ha landslott i samsvar med landslottloven. Eiendomsretten til plassen ble fratatt eieren Ole M Indreråk og overtatt av Stjørna kommune for 350 kroner. Hensikten var videresalg til brukeren Ludvik Hansen Småvik som fikk skjøte samme år for 350 kroner). Lenge var han ikke eier, for han døde 12. juni 1943.

Formalia ble tydeligvis ikke tatt så høytidelig, for først i 1972 ble hjemmelen overført til arvingen John L Hansen som så utstedte skjøte vederlagsfritt til adoptivsønnen Gunnar Småvik, f 12.11.1933. Etter lovgivningen som gjaldt i 1910 skulle ikke John L arve faren siden han var født utenfor ekteskap, men Ludvik Hansen hadde ingen andre livsarvinger.

John L ved heimen i Nordfjorden. Foto utlånt frå Jarle Håbrekke.

Det verserer mange historier om John L. En av dem er at han var frontkjemper på østfronten, men ble skadet etter kort tid og ble liggende på sykehus. En gang måtte han flykte, la på svøm over ei elv, de skaut etter han, men skal ha berga på grunn av at han var så mager. Akkurat dette er nok en misforståelse. John L var ikke frontkjemper. Sannsynligvis var frykten for kommunismen årsaken til at han i 1942 meldte seg inn i Nasjonal Samling. Som medlem av NS oppfattet han seg også som medlem av Hirden og anskaffet seg på egen bekostning hirduniform med nødvendig utstyr. Han opptrådte nå og da i hirduniform, men var aldri med i hirdoperasjoner.

I februar 1944 ble han innkalt til å delta i et av hirdens våpenkurs og var på kurs i Holmestrand i 21 dager. Under denne tjenesten bar han uniform og

fikk utlevert gevær. Der ble det drevet vanlig plasseksersis samt opplæring i bruk av krager med øvelser i skarpskyting. Etter kurset ble han dimittert, men da han kom til Oslo, ble han beordret tilbake til Holmestrand hvor han gjennomgikk et lignende kurs på 21 dager. Han hadde da fått rede på at han skulle tjenestegjøre i Hirdens Bedriftsvern etter endt utdannelse.

Han fikk en kort permisjon for å reise heim til Stjørna, men han meldte seg ikke tilbake til Bedriftsvernet da permisjonstiden var utløpt og ble i juli 1944 transportert til Trondheim av lensmannen. Etter ei uke ble han sendt til Bodø hvor ha gjorde tjeneste ved Bedriftsvernet. Under tjenesten der bar han grønn uniform med NS-emblem (solkors) på armen. Han hadde utlevert Krag-Jørgensen og skarp ammunisjon og gjorde forskjellig slags tjeneste, blant annet ved en russisk fangeleir på Hernes ved Bodø. Avdelingens oppgave var ellers å være i beredskap for å hindre sabotasje. Han ble dimittert fra Hirdens Bedriftsvern 14. april 1945 på grunn av sykdom.

John L ble 18.9.1946 dømt for landssvik til fengsel i 2 ½ år med fradrag av 109 dager i varetekt. Han erkjente seg ikke skyldig etter tiltalen da han mente seg tvunget fra NS-myndighetene til å gjøre tjeneste i Hirdens Bedriftsvern. Selv om retten var enig i at John L hadde vært under et visst press fra NS-myndighetenes side, tok den ikke hensyn til dette ved straffeutmålingen.

Mens John satt i fengsel døde hans hushjelp og samboer Anny Johanne Grøtan (f 1914) den 3. januar 1948. Samme året adopterte John Annys sønn Gunnar (1933-2008), og Gunnar Småvik ble dermed Johns arving. Det var kanskje noe uvanlig at John L Hansen som ugift fikk adoptere Gunnar. Ifølge klokkerboka var han ikke faren, men John L hadde hatt farsrollen. Gunnar bodde på Bergheim i Nordfjorden til han flytta til Orkanger i 1954. I 1952 kom Ragna Henriksen, født 29.9.1903 i Strinda, som husholder til Bergheim, og hun var der til 1956 da hun flytta til Stormos pensjonat i Trondheim. Senere kom Ragna tilbake, og hun var Johns store stjerne som han kalte Mae West (1893-1980).

Under utstillingen i sommer ble det nevnt at han skulle ha fått en utmerkelse fra Carnegies heltefond, og dette bekrefter fondets arkiv i Riksarkivet. I 1936 fikk John Ludvig Hansen 250 kroner i belønning for at han i februar 1934 redda Helmer Hansen fra å drukne. John L eller John L Hansen som han kalles i fiskermanntallet, var registrert som fisker de fleste år mellom 1936 og 1956 før han reiste til sjøs. Han var med Breivik notbruk før krigen. I 1941 og 1942 er Hermann Møller i Bergen oppført som arbeidsgiver. Etter krigen var han med Nordfjord notbruk 1951, 1952 og 1954, I 1953 var Peder Storebø arbeidsgiver. Han var på Nordenfjeldskes Knut Jarl i 1950, var med på småskipsfart i 1954, og i 1956 ble han innmeldt i Fredrikstad trygdekontor. Fra 1951 til 1971 var John L lettmatros, senere matros på 15 forskjellige skip, til han mønstret av i oktober 1971. På «Rilda» hadde han fartstid på over 2 år.

Sine siste år bodde John L i Sørfjorden i stua der onkelen John Lunde (1891-1961) bodde. Og han foretok seg mye, både vist og gali. Han kunne underholde bygda med sine påfunn. Kanskje var det ikke så populært at når han var i slaget gjorde både nazihilsen og heil Hitler. Noen tyske ord og uttrykk kunne han bruke nå og da, som da han klappa Alfred Skoglunds traktor og sa «Panzerwagen».

John L. i «Livets Fare». Foto utlånt fra Jarle Håbrekke

Når han var heime fra utenriksfart, levde han et hardt liv og drakk rødsprit og sats, og han prøvde vel også barbervatn. En gang ble det for mye rødsprit, og han ble sendt til byen for pumping. Opp kom det noen vaffelhjerter, så han sa til legen at det var vaffelhjertene han ikke tålte. I edru tilstand var han det vi kan kalle dannet og velkledd, men det ble alo da han han ei mellomjul kom til Fritun med en Luger på innerlomma. Han kunne også skremme butikkdamene på Husby Handelslag med Lugeren.

Etter ei stund på fylla snakka den ellers snille mannen om «Gammel-Erik». Han hadde ei katt som han var glad i, men så fant han ut at sjølve styggmannen hadde tatt bolig i katta. Han satte fram mat utfor døra, og da katta kom, ble den skutt. Det var ei hustri hendelse. Ellers kan vi legge merke til at enkelte av figurene på tegningene hans er utstyrt med hestehov og andre djevelske attributter.

John L bygde båtene *Livets Fare I* og *II*. Trebåten *Herta Flax* fikk han av fetteren Hartvik Hansen. Båtene var flatbotna, så de tok seg fram på grunt

vatn. John L var glad i å fiske, ikke minst på isen, og han beveget seg ofte på tynn is med spark. En gang gikk han gjennom isen utfor Juvika og ropte om hjelp. Han ble hørt på land, og folk sprang til med stige som de skyvde ut for å berge ham. Da lå han og ropte på Vår Herre og lovte at hvis han ble berga, skulle det bli slutt på drukkenskap og annen styggheit, men da redningsmennene hadde fått John L på fast grunn, retta han hendene mot himmelen og sa, «Takk nå klarer jeg meg selv»

Tegningene etter John L

De kan ha motiv fra aktuelle hendinger og ha preg av karikatur-tegninger. Sex, sprit og særlig heimbrent er andre motiv. Noen av tegningene har nesten mer tekst enn bilder.

Erindring. Hilsen Ragna og Jon

Hørt di ikke at det SMALL Idiota?
Bli di ikke enig Hvem ska dætt ne?

«Blå Grotte».
Alle må være «Polet» stor takk skyldig som med ublue priser hjelper slik hjemmeindustri.

Sarons Rose er tema for flere tegninger.
Denne versjonen kalles «En livskunstner»?

Ei spesiell hending med utgangspunkt Enok Otterstads fiske og påfølgende beslag av garn fikk John L til å lage denne tegninga

Høstturen 2016 til Fessdalen

Av Per Husby

Årets høsttur var lagt til Fessdalen. Vi møttes på Steinkaia ved Saga 21. august, der vår guide Ole Brandhaug kom og tok oss med på en begivenhetsrik tur i flott vær.

Fessdalen som nå er det offisielle navnet, har en rik historie. Fessdalen omfatter også Saga, Stavikstranda, Stavika og dalen oppover til grensa mot Skaugdalen og Rissa. Vi har i årsheftene omtalt både tømmersaga i Saga som var grunnlaget for mye av bosettingen da området lå under Austrått og sildolje- og hermetikkfabrikken med kraftstasjon fra 1920-åra.

Bosettingen i Fessdalen går så langt tilbake det er kjente kilder på 1500-tallet, kanskje lenger. Ved folketellingen i 1801 bodde det 33 beboere i Fessdalen og 6 i Stabbvika. I 1865 var folketallet 61 og i 1910 var det blitt 75 innbyggere.

Det betydelige antall innbyggere gjorde at det ble krav om egen skole. Før veien kom langs fjorden var atkomsten sjøveien. Til Vika (Nordre Bjørnsvik) var det tidlig kjørevei fra Sørfjorden, men videre til Fessdalen var det knapt framkommelig med kløvhest. Veien opp fra sjøen ved Saga var også bratt og dårlig.

Skolen i Fessdalen var i bruk til etter krigen. Den var nedlagt en periode, men ble tatt i bruk igjen etter protester og streik av beboerne. Det første besøk i Fessdalen var i Myra hos Anita og Richard Hanssen. Da den gamle skolen som er revet stod på deres eiendom og da begge er lærere, har de ønske om å få bygd opp den gamle skole som et minne.

Nytt og meget praktisk fjøs for sau i Myra

Ved siden av å være lærere og foreldre til 3 gutter, er Anita og Richard meget aktive gårdbrukere. Drifta er kjøttproduksjon på storfe og sau. Kjøttdyra går ute heile året og selv om det er bygd leskur så ligger de helst ute. Til sauene er det bygd nytt fjøs i tre. Både fjøs og innredning er uvanlig, men både pent og praktisk. Drifta gir også gode resultater med høge slaktevekter. Vi ble servert velsmakende pølser og tørka kjøtt fra egne dyr.

De har også restaurert boligen og bygd nytt redskapshus. Den siste investeringen er kjøp av Fessdal 152/1, gården etter Harald Simonsen som har vært eid av hans datter Kristin. De har vært eiere av Myra i bare 10 år og det er imponerende det de har fått til.

Fessdalen er kjent for sin spesielle skifer og allerede i 1900 var den første starten. Alt ble gjort med handmakt, boring, kløyving og mange tunge løft. Hellene ble kjørt med hest og slede ned til kaia som lå på østsiden av Stabbvika og fraktet videre med båt.

Ole tok oss med til de tre kjente bruddene. Det største bruddet var i Ørnedalen og ble fram til 1974 drevet av andelslaget Stjørnastein der de ansatte var eierne. Da var økonomien så dårlig at driften ble stanset. I dag er det drift av 2 firma som tar ut stien til muring av store murer langs veier og på tomter. Steinen blir fraktet bort med trailere.

Matrast blant store steinblokker i Ørnedalen

Det neste bruddet var på veien til Storårevatnet der AL Stjørna Hellebrudd var siste driver med Georg Breivoll som ansvarlig og driften ble lagt ned på slutten av 1960-tallet. Her er det også litt drift i dag av Stjerneskifer, eier anleggsgartner Torger Almaas fra Fevåg. Her blir mindre skifer samlet og brukt til handmurerstein i hager og anlegg.

Dette bruddet ligger i Dansarfosslia som har fått navnet fra en kulp under fossen der vannet gikk i ring. Når de fløytet ved nedover elva måtte de stå ved kulpen og dra ut veden som gikk rundt. Ved fossen var det kvern og en vadmelstamper. I dag er det bare murene igjen.

Siste besøk av Eiknerbruddet som lå ved veien til Fessdalsvatna. Det ble drevet av firmaet S. Eikner Steinindustri fra Bergen også her tok drifta slutt i 1960-åra. Det ble tatt ut heller som ble sendt til Bergen for saging og sliping.

I lia nedenfor bruddet ble det gjort forsøk med kvartsbrudd for glassproduksjon, men forekomsten var for dårlig til at det kom i gang vanlig drift.

Finvær og en dyktig guide gjorde at dette ble en minnerik tur på alle måter.

B
NORGE P.P. PORTO BETALT
DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE
posten

Returadresse:
Stjørna Heimbygdslag
v/Elin Worpvik
Nordfjordveien 37

7114 RÅKVÅG

Aktiviteter i Heimbygdslaget i 2016 og 2017

Gammeldagan.

Møteplassen er **biblioteket på Mælan skole.** Disse møtene er fast kl. 18.00 andre onsdag i måneden.
Tema i år har vært:
Tro og samfunn - Byggeskikk med gamle bilder - Kystfiske, laksevorper og notsteng - Ord og uttrykk fra Stjørna.

Møteprogram neste år:

11.01.2017: Navn på utstyr og båter brukt i notfisket.
08.02.2017: Eierforhold og betydningen av notbruk
08.03.2017: Kvinneyrker i Stjørna
Møtene blir kunngjort ved oppslag og for de vi kjenner adressen til, på epost. Send epostadressen din til sekretæren John Magnus Aas; jmag-aa@online.no.
Møte opp til trivelige kvelder med kaffe og prat

Årsmøte 19.04.2017.

Etter årsmøtet ønsker styret å ta opp spørsmålet om hvordan engasjere yngre medlemmer i laget.

Turer 2017 - (foreløpige datoer)

28.05.2017: Ramsbakken
20.08.2017: Haugsdalen med Stampsetra

Anno 1930

Som foregående år har vi også år i deltatt. I år hadde vi foredrag om og utstilling av maleri/tegninger av John L Småvik.
Til Anno 2017 vil vi ha bilder av personer født før 1850 og landskap og bygninger før 1900. Ta kontakt.

Gravminnefoto

Gravminnefotoene fra kirkegårdene i Stjørna er nå å finne under disnorge.no/gravminner. Et fint hjelpemiddel ved slektsgransking.

Foreninger og lag

Fremdeles registrerer vi gamle protokoller og andre papirer fra foreninger og lag for å ta vare på dette på en betryggende måte.

Heimesida

Inger-Lisa Lillemo er ansvarlig for å legge ut nytt stoff. Ta gjerne kontakt med henne på tlf. 938 38 089 eller epost (inger.lisa@hotmail.com).
Vi annonserer møter og nyheter på heimesida, så følg med på www.stjorna.no.

Seterprosjektet

De resterende seterplasser er blitt merket. Etter hvert vil vi legge ut informasjon om den enkelte seter på vår heimeside. Kanskje noen har gamle bilder og artige historier, det vil vi gjerne ha. Noen som har lyst på oppgaven?

Utstilling i Råkvåg på Fossbrygga

Samarbeid med Museet Kystens Arv på Stadsbygd, Salteriet Kulturbrygge og eier av Fossbrygga, Karl Idar Frengen om å lage en lokal museumsutstilling av gamle fiskeredskaper i Fossbrygga med inngangen via Salteriet er lagt på is.
Mye er gjort på Fossbrygga. «Gangveier» og utstillingsplatåer er lagt og beiset. Strøm er lagt inn og armaturer satt opp. Brannvarslingsanlegg er lagt opp. Det gjenstår å få ordnet forbindelsen over til Salteriet.

Turstiprosjektet

Heimbygdslaget har engasjert seg noe når det gjelder merking av turløyper. Løyper som er merket:
- Fra Husby til Vardhøgda og Langvatnet,
- Fra Lakshaugan over Laulikammen til Aune og
- Fra Osen – Øyan – Stampsetra – Lakrillan – Kjerringskaret – Osen.

Nye oppgaver for 2017

- Registering av gamle hustufter og strandsittere
- Samling / avfotografering av bildene til John L Småvik fortsetter. Vi fikk samlet inn mange bilder i sommer, men det finnes vel flere? Kom gjerne med de så skanner vi dem.

Grasrotandelen

Dette er en flott ordning for å skaffe midler til lokale kulturtiltak, så registrer deg for å støtte Stjørna Heimbygdslag, orgnr. 993 808 350. I 2015 fikk vi inn kr 13 044 fra 43 tippere. Stor takk til alle som deltar.